

J.P. SARTRE ANLATIYOR

**EMPERER
YALNIZLIK**

**İLE NASIL
SAVAŞILIR?**

AVRUPA'DA MİLLİYETÇİLİK

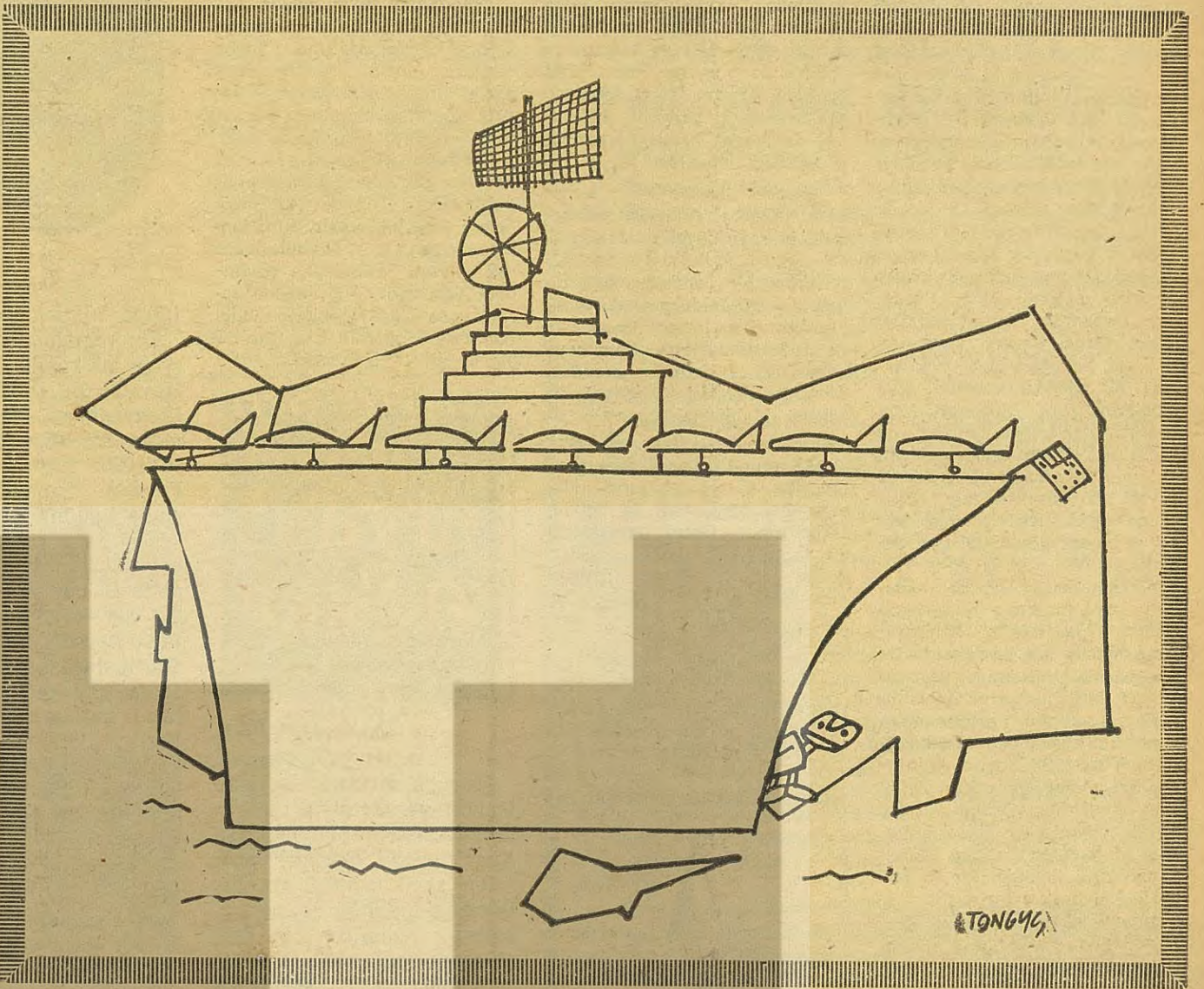
Kibleleri Washington'a dönük politikacılarımızın, Almanyadaki son değişikliklerden alacakları büyük dersler vardır: Alman «mucize»sinin babası sayılan Erhard, Washington'a körükörüne bağlılığının kurbanı olmuştur. Herr Erhard, Amerikan «kara sevda»sı uğruna, Fransa ile arasını bozmuş ve Doğu Avrupa ülkelerine karşı Soğuk Harp politikası izlemiştir. Ne var ki, efendiye bu aşırı sadakat, limit edilen sonuçların hiç birini vermiş değildir.

İhtiyacı olmayan silâhları zorla Almanyaya satmaya kalkışan ve bu yüzden Herr Erhard'ı fena halde haşlayan Johnson, Amerika'nın çıkarları gerektirince, sâdik bendesini elinin tersiyle bir kenara itip Sovyetlerle flörte başlamıştır. Johnson, Almanyanın nükleer silâhlardan yoksun bırakılması konusunda Sovyetlerle anlaşarak, Herr Erhard'a fütursuzca ihanet etmiştir. Bu ihanetin sonucudur ki, Erhard, tepetaklak devrilip gitmiştir. Alman «mucize»sinin babası, artık kendi ülkesinde ve bütün dünyada, merhametsizce alay edilen bir «siyasî mevtâ»dır.

Washington'un ihaneti, Almanya için tabii ki büyük bir ders olmuştur. Almanyanın çıkarlarını Washington'un çıkarlarına feda etmenin saçmalığı nihayet anlaşılmiş ve Almanya, kendi çıkarlarını ön plânda tutmaya doğru yönelmiştir. Fransadan sonra Almanyada da böylece, milliyetçi bir gidisin ilk belirtileri görülmeğe başlamıştır.

Alman milliyetçiliğinin, naziliğin hortlaması biçiminde ortaya çıkan bazı belirtileri endişe vericidir. Kendilerine «Milliyetçi Demokratlar» adını veren yeni naziler kısır, yıkıcı ve tehlikeli bir milliyetçiliği temsil etmektedirler. «Amerikan nüfuzuna son verilmesi», «NATO ile bağların gevşetilmesi» gibi taleplerin yanı sıra, yeni naziler, Hitlerinkini hatırlatan bir sürü sacma sapan iddia ile sahneye çıkmışlar ve seçimlerde küçümsenmeyecek başarılar elde etmişlerdir. Yalnız, iç ve dış şartlar, 1933 Almanyasına nazaran o kadar değişiktir ki, naziliğin ciddi bir tehlike hâline geleceğine inanmak çok güçtür. Alman milliyetçiliği, herhalde nazilerinkinden hayli farklı bir yönde gelişecektir.

Erhard'ın devrilmesinde başrolü oynayan ve hâlen Hristiyan Demokrat Partisinin 1 numaralı adamı savılan Strauss, nazilikle en ufak ilgisi bulunmamakla beraber, uyanan Alman milliyetçiliğini temsil etmektedir. Express dergisi, Almanyada asıl korkulacak kişinin nazi lideri Thielen değil, Strauss olduğunu yazmaktadır. Strauss, Amerikan etkisinden nisbeten kurtulmuş bir kıta Avrupası fikrinin samiyonluğunu yapmaktadır. Hristiyan Demokratlar ile ortaklık kuran Sosyalistler de, Amerikadan daha bağımsız bir politikanın taraftarıdır. Bu durumda, yeni koalisyon hükümeti, izleneceği dış politikada, Almanyada güçlenen milliyetçi akımı herhalde göz önünde tutmak zorunda kalacaktır. Prof. Ahmet Sükrü Esmer, Bonn'daki hükümet değişikliğinin büyük önem taşıdığını belirtmektedir: «Almanyadaki bu iktidar değişimi,

yalnız Almanyanın iç politikası bakımından değil, Avrupa, hattâ dünya bakımından önemli bir olaydır. Milletlerarası ilişkiler yeni bir dönüm noktasına gelmiştir».

Doğuda ve Batıda hayli korku yaratan Alman milliyetçiliği nasıl bir gelişme gösterecektir? Almanya, harpte kaybettiği toprakların fethine mi çalışacaktır? Tek başına nükleer güce sahip olma mı yönelecektir? Bu takdirde Almanya, bütün büyük devletlerin kendisine karşı birleştiğini görecektir. Maceracı bir milliyetçilik yolları kapalıdır. Hayli muhafazakâr görüşlü bir dış politika uzmanı olan André Fontaine'in belirttiği üzere, «Alman milliyetçiliğine, bugün açık bulunan tek yol, Doğu ile yakınlaşmadır. Esasen bu milliyetçiliğin en çarpıcı özelliği, Sovyetler Birliğinden çok daha fazla Amerikaya karşı duyulan güvensizlik, hattâ düşmanlıktır». Dulles'in Soğuk Harp politikasına şimdiye kadar sâdik kalan Almanya nihayet gözlerini Doğuya çevirmektedir.

Amerikan hegemonyasına karşı Avrupada ilk isyan bayrağını açan General de Gaulle Fransasının bağımsızlık politikasının da temel dayanağını Sovyetlerle yakınlaşma teşkil etmektedir. Sovyet - Fransız dostluğu, hızla gelişmektedir.

İşin tuhafı, Washington ve Londra da, Sovyetlere «ilâni aşk» etmeye başlamışlardır! İngiliz Dışişleri Bakanı «Rusları çok, pek çok severim» türküsüyle Moskova'dan dönmüştür. Başkan Johnson, Bonn ve Paris'te yeni bir Yalta korkusu uyandıracak biçimde Sovyetlerle flörte girişmiştir. Washington, Almanya'nın nükleer silâhlardan yoksun bırakılmasına rıza göstermiştir. Moskova ile, nükleer silâhların yayılması-

nı önleme ve uzayın barışçı amaçla kullanılması gibi anlaşmalar imzalama yolundadır. Johnson, «Önce Almanyanın birleştirilmesi, sonra Doğu-Batı yakınlaşması» biçimindeki sertlik politikasını ters çevirip, «Önce yakınlaşma, sonra Almanyanın birleştirilmesi» formülünü benimsemiştir. Amerikan politikasındaki bu değişiklik, Vietnam politikasının yarattığı büyük engelle rağmen, Washington ve Moskova arasında ciddi bir yakınlaşmaya yol açmaktadır.

Demek ki, bir yandan Washington - Londra ikilisi, öte yandan Paris ve Bonn, kendi açlarından Sovyetlerle yakınlaşmaya büyük önem vermektedirler. Sovyetler, herkesin sevgilisi olmuştur! Tabii ki Washington, Sovyetlere yaklaşmakla beraber, Avrupada hegemonyasını sürdürme çabasıdır. Fransa ve son değişiklikten sonra muhtemelen Almanya ise, Amerikan hegemonyasından kurtulmak için Sovyetlere yanaşmaktadır. Sovyetlere gelince, onlar Doğu Almanyanın tanınmasını, Almanyanın toprak taleplerinden vazgeçmesini, NATO ve Varşova paktlarının askerî ve politik örgüt olarak kaldırılmasını istemektedirler. Ama Sovyetler Birliği de, Doğu Avrupa ülkeleri üzerindeki politik ve ekonomik nüfuzunu yitirmeye niyetli değildir.

Bu zıt çıkarlar arasında, bağımsız bir Avrupa doğabilecek midir? Ortak Pazar ülkeleri, özellikle Almanya ve Fransa, anlaştıkları ölçüde, bağımsız bir Avrupanın sağlam bir ekonomik temeli vardır. ABD yardımıyla güçlenen Avrupa kapitalizmi, gittikçe artan ölçüde, Amerikanın karşısına di-

kilmektedir. Amerikan tröstleri ise, kilit sektörleri ele geçirerek, Avrupa ekonomisine hakim olma çabası içindedirler. Fakat Fransa'nın hegemonyadan kurtulma çabasına yeni Alman Hükümeti de katılırsa, Ortak Pazar, öteki üyeleri de sürükleyerek, ciddi bir bağımsızlık politikasının temellerini atabilir. Doğu-Batı yakınlaşmasının gittikçe belirlenmesi, blokların çözümlenme eğilimi göstermesi ve NATO'nun anlamını yitirmeye başlaması, Avrupada Soğuk Harbin parçalandığı sol güçlerin birleşmesi ni ve iktidara gelmesini kolaylaştırmaktadır. Sol güçlerin yönetiminde bir Avrupa, bağımsızlığın ekonomik temellerini sağlamlaştırmaya yönelecektir.

Türkiyede hâlâ Erhard politikası izlemekte ısrar eden iktidarlara, dünyada vuku bulan bu önemli değişikliklerin farkında mıdır? Avrupada Amerikan hegemonyasına karşı ciddi bir gelişmenin başladığı ve Batı başkentleri Sovyet dostluğunu kazanma yarışına girdiği bir dönemde, tek kiblesi Washington olan bir dış politikanın yakın bir gelecekteki tehlikelerini görebiliyorlar mı? Ekonomik bakımdan Türkiyenin çıkarlarının, Amerikadan çok, en geniş plânda düşünülen bir Avrupa'ya bağlı bulunduğunu biliyorlar mı? Washington tekelinden kurtulup bir an önce bütün ülkelerle karşılıklı çıkarları ön plânda tutan dost ilişkiler kurmanın hayati önemini anlıyorlar mı? Sanmıyoruz. Ama hiç değilse, kendi çıkarları bakımından, Erhard'ın akıbetinden ders almayı öğrenmelidirler.

Doğan Avcıoğlu

EMPERYALİZMLE NASIL SAVAŞILIR?

Jean - Paul Sartre

Johnson Mahkemesi Başkanı J. — P. Sartre, geçen hafta, mahkeme ve emperyalizm konusundaki soruları cevaplandırdı. Sartre şöyle diyor:

- Mücadelemizi sürekli bir Amerikan hegemonyası perspektifine göre hazırlamalıyız. Dünyaya iki değil, tek bir büyük devlet hükmetmektedir.
- De Gaulle Fransası, Amerikan nizamına bağlı kalan âsi bir köleden başka bir şey değildir.
- Milli egemenlik, her yerde millî yapıları kıran Amerikan emperyalizmine karşı durmak için fethedilmelidir.
- Sol bir politikanın temel ölçüsü, NATO'ya muhalefettir.

SORU — Bertrand Russel Mahkemesinin Adalet ile alay ettiği ileri sürülüyor. Deniliyor ki, Mahkeme, Amerikan politikasına aleyhtar ve taraf-sız olmayan kişilerden kuruludur. Verilecek hüküm şimdiden bellidir. Bir İngiliz gazetesine göre, «Her şey (Alis Harikalar Diyarında) ki gibi geçecek. Önce mahkûmiyet kararı verilecek sonra yargılama başlayacak.»

J. P. Sartre — Bizim «Mahkeme» nin yapmak istediği işin anlamı ve sınırları belli. Vietnam'daki Amerikan politikasının kötü olup olmadığını karara bağlayacak değiliz. Çoğumuzun bu politikanın kötülüğünden şüphesi yok. Araştıracamız şey şu: Amerikan politikası, milletlerarası hukukun «savaş suçları» çerçevesine giriyor mu girmiyor mu?

Amerikan emperyalizminin egemenliğinden kurtulmaya çalışan Üçüncü Dünya ülkelerine karşı verdiği mücadeleli hukuk açısından mahkûm etmenin anlamı yoktur. Bu savaş, aslında sınıf mücadelesinin milletlerarası plâna aktarılmasından ibarettir. Savaş, çarpışan grupların yapıları belirlemektedir. Emperyalist politika zorunlu bir tarihsel gerçektir. Bu sebeple, her türlü hukukî ve ahlâkî kötülenin anlamı yoktur. Emperyalizmle ancak savaşılır. Bunu entellektüel plânda, emperyalizmin mekanizmasını göstererek yaparsınız. Politik plânda ondan kurtulmaya çalışarak, ya da silâhla mücadele yoluyla yaparsınız. Ben «Mahkeme» nin öteki üyeleri gibi, emperyalizme savaş itân etmiş biriyim. Emperyalizmle mücadele eden bütün insanlarla dayanışma hâlindeyim. Bu açıdan, tamamen taraf tutmaktayım. Herkes mücadeleyi bütünüyle görmek ve objektif durumundan tutunuz da insan hayatı hakkında sahip olduğu görüşlere kadar uzanan nedenlerle, emperyalizmin safında ya da karşısında yer almaktadır. Bu seviyede, sınıf düşmanından nefret edilebilir. Ama sınıf düşmanı, hukuk plânındaki anlamıyla, yargılanamaz. Sınıf mücadelesinin tamamen gerçekçi açısından, kendi müttefiklerini hukukî hatlarla çevirmek ve onların hükûmeti tarafından işlenen «suçları» açıkça tanımlamak çok güçtür. Hatta imkânsızdır. Stalin'in temerküz kapıları meslesinde bunu gördük. Temerküz kampları üzerinde, ya meselemin dışında kalan ahlâkî hükümleri verildi, ya da Stalin politikasının «olumlu» ve «olumsuz» yönlerini tartmakla yetinildi. Bazıları, «omlulu taraf ağır basıyor» dedi, bazıları «olumsuz taraf daha fazla» görüşünü ileri sürdü. İki yol da verimli değildi.

Gerçekte, tarihin gelişmesine hukuk ve ahlâkî hükmetmemekle beraber — onlar aksine, tarihsel gelişmenin ürünüdür — hukukî ve ahlâkî üst yapı da zincirleme bir etkiyle gelişmeyi etkiler. Böylece, bir toplumu, kendisinin yarattığı ölçülere göre yargılamak mümkün olmaktadır. O halde, belli bir anda, bir eylemin, «yararlı» ya da «zararlı» alanını aşarak yavaş yavaş teşekkül eden milletlerarası hukuka uygun düşüp düşmediğini sormak tamamen normaldir.

Marks, «Kapital» in önsözlerinden birinde, aşağı yukarı şunu yazmaktaydı: «Burjuvaları mahkûm etmekle suçlanacak en son kişileriz. Zira kapital süreci ve sınıf mücadelesiyle şartlandırılmış burjuvaların tutumunu zorunlu saymaktayız. Ama bazı anlar var ki, gerçekten ölçüyü kaçıyorlar.»

Hâlen bütün mesele, emperyalizmin, kendi çizdiği sınırları çiğneyip çiğnemediğinin tesbitidir.

Talleyrand, «Bu suçtan da fazla, bu bir hatâ» dediği zaman, tarih boyunca politik eylemlerin nasıl değerlendirildiğini çok iyi özetlemektedir. Bu eylemler, ustaca ya da beceriksizce olabilir, yararlı ya da zararlı bulunabilir. Fakat daima hukuk müeyyidesinden kurtulmuşlardır. «Politik suç» diye bir şey olma- mıştır.

«Politik suç» kavramı, ilk kez 1945 yılında Nurenberg'te ortaya çıkmıştır. Bu şüphesiz bir suçtu. Galibin kanununu mağluba empoze etmek söz konusuydu. Nurenberg Mahkemesinde nazi seflerinin mahkûmiyeti, gelecekte Nurenberg kanunlarına aykırı davranışlarda bulunan hükûmetleri de yargılama yolunu açsaydı, bir anlam kazanacaktı. Bizim «Mahkeme» miz, kapitalist emperyalizme, yalnızca kendi kanunlarını uygulama amacı gütmektedir. Bunları sadece Nurenberg kanunlarından ibaret değildir. Brand Kellog Paktı, Cenevre Konvansiyonu ve başka milletlerarası anlaşmalar vardır.

Tekrar belirtiyim: Tarih adına bir politikayı mahkûm etmek, onun insanlığı çıkarlarına uygun olup olmadığını değerlendirmek söz konusu değildir. Yapacağımız iş, bu politikanın mevcut kanunlarına uygun düşüp düşmediğini söylemektir. Meselâ Fransa'nın bugünkü politikası eleştirilebilir, ona tamamen karşı olunabilir — ki ben karşıyım —, ama bu politikaya «suçlu» etiketi takmanın anlamı yoktur. Halbuki Cezayir Harbi sırasında durum tamamen farklıydı. İşkence, toplama kampları, hâkim önüne çıkarılmadan idamlar ve sivil halka karşı girişilen misillemeler, Nurenberg'te mahkûm edilen suçların bazılarına benzemektedir. O zaman, Bertrand Russell'in şimdi aklettiği gibi bir mahkeme olsaydı, ona katılmayı şüphesiz kabul edecektim. Fransa için bu yola gidilmedi diye, bugün ABD'yi yargılamaktan elbette vazgececek değilim.

ÖN YARGI YOK!

SORU — Madem hukuktan söz ediyorsunuz, size hangi hakka dayanarak hâkim olmadığımız halde kendinizi hâkim seçtiğiniz sorulacaktır...

J. - P. SARTRE — Doğrudur, bu noktada, kim kimi isterse yargılayabilecek mi denilecektir. Sonra teşebbüs, bir yandan küçük burjuva idealizmine (yüksek değerler adına ünlü kişilerin protestoda bulunması); öte yandan Arsen Lüpen'i ve bütün faşist edebiyatı hatırlatacak bir intikam hissiyle faşizme düşme tehlikesiyle karşı karşıya değil mi? Önce diyeceğim ki, hiç kimseye belli bir ceza vermek söz konusu değildir.

İnfaz edilmeyecek bir hüküm, âşikâr ki, önemsizdir. Fakat Sartre'ın Başkanı Johnson'un idam hükmünü verirken düşünemiyorum. Bu gülünç olur.

Amacımız başkadır. Vietnam Savaşı ile ilgili belgelerin tamamını incelemek, ister Amerika'lı ister Vietnam'lı, mümkün olan bütün tanıkları dinlemek ve bazı eylemlerin sözünü ettiğim kanunları çiğneyip çiğnemediğini vicdanımızda tesbit etmek istiyoruz. Yeni hiç bir mevzuat icad edecek değiliz. Yalnızca, «bir yerde işlenmiş filân hareket, filân milletlerarası kanuna aykırı düştüğü için suç teşkil etmektedir; suçlular şunlardır» diyeceğiz. Tabii ki, bunu gerçekten böyle bir durum varsa yapacağız. Bir ön yargımız yok.

Milletlerarası gerçek bir mahkeme mevcut olsaydı, meselâ Nurenberg'de uygulanan kanunlar uyarınca sorumluları cezalandıracaktı.

Görülüyor ki, bir grup dürüst vatandaşın ayıpladıkları politikayı protesto etmesi söz konusu değildir, milletlerarası politika eylemlerine hukukî boyut kazandırmak ve böylece bir sosyal grubun ya da hükûmetin tutumunu üzerinde, yalnızca pratik veya moral hükümler vermekle yetinen çoğunluğun bu eğilimi ile mücadele etmek söz konusudur.

YA VIETNAMLILARIN SUÇLARI:

SORU — Harp yapmanın bir biçimini mahkûm etmekle, mahkûm edilmeyecek harp biçimi olduğunu kabullenme durumunda kalmıyor musunuz?

J. - P. SARTRE — Kesinlikle hayır! Emperyalizmin bazı Üçüncü Dünya halklarına karşı verdiği mücadele, müşahade ettiğim bir olaydır. Buna mütevazî imkânların ölçüsünde, bütün gücümle karşıyım. Harbin iyi ya da kötü biçimde yürütüldüğünü söyleme durumunda değilim. Gerçekte, bizim yüksek tüketim seviyesine ulaşmış toplumlarımızın huzur içindeki iyi kalpli insanların görmezlikten gelmelerine rağmen, her yerde savaşılmaktadır, dünya alevler içindedir, bir dünya harbi her an

patlak verebilir. Bir mücadelede yerimi almak zorundayım, ama mücadeleyi insanileştirme durumunda değilim. Yalnızca, bu mücadele sırasında, emperyalist politikanın kendi yaptığı kanunları çiğneyip çiğnemediğini araştırmalıyız.

Tabiiyle, emperyalist bir baskı harbini, milletlerarası kanunları çiğnemeksizin yürütmenin mümkün olup olmadığını sorulabilir. Fakat bizim işimiz bu değildir. Vatandaş, filozof ve marksist olarak bu tip harbin daima işkenceye, temerküz kampları kurulmasına v.b. yolaçtığını düşünmek hakkımızdır. Ama Bertrand Russell «Mahkeme» sinin üyesi olarak, bu beni ilgilendirmez. Ben yalnızca milletlerarası suç hukuk kavramı içinde kanunların çiğnenip çiğnemediğini araştırmakla yükümlüyüm.

Politika konusunda sahip olduğumuz fikirlerin (ki bunlar doğru fikirlerdir ve bazıları şöyledir: Politika, gerçekçi açıdan değerlendirilmelidir. Politikayı kuvvetler ilişkisi tâyin eder. Varılmak istenen amaç, göz önünde tutulmalıdır v.b...), bizi, Stalin zamanında bir çok kişinin yaptığı gibi, politikayı yalnız etkinlik açısından ele almaya ve bir hükûmetin eylemlerini sadece pratik bir çerçevede değerlendirerek pasif bir suç ortaklığını kabul etmeye yöneltip yöneltmediğini sormak gerektir. Bir politik olay, aynı zamanda ahlâkî ve hukukî yapıya sahip değil midir?

Bu plânda hükümlerimiz kişi olarak emperyalizme karşı mücadele içinde olmakla beraber, peşinen verilemez. Tekrar belirtiyim: Oy pusulama de Gaulle Hükûmetine karşı mücadele vermektir, ama de Gaulle'cü politikanın suç olduğunu söylemek aklımın köşesinden geçmez. Bin Barka olayı dolayısıyla, öfkelenip bir suçtan söz edilebilir, fakat bu olay yüzünden Fransız Hükûmetini mahkûm etmek istersek, hangi kanunu uygulayacağız, göremiyorum. Amerikan Hükûmetinin Vietnam'daki filân bombardımanını, yukarıdan emredilen filân operasyonunu veya filân harp hareketini değerlendirirken durum tama-

men farklıdır. Gerçek bir mahkeme kurmak ve cezalar vermek, idealistçe bir davranış teşkil edecektir. Fakat vatandaşlar olarak, her politikanın mevcut hukuk ölçülerine göre objektif biçim de yargılanabileceğini ve yargılanması gerektiğini göstererek, harp suçu kavramına yeniden güç kazandırmak için bir araya gelmek hakkımızdır.

Bir mitingte, «Vietnam Harbi bir suçtur» diye bağırıldığında, his plânında kalınmaktadır. Bu savaş, hiç şüphe yok, insanların büyük çoğunluğunun çıkarlarına karşıdır. Fakat hukuk açısından suç teşkil etmekte midir. Ne sonuçlara varacağımızı pesinen bilmemekle beraber, işte bunu tesbite çalışacağız.

Bazı durumlar vardır ki, milletlerarası hukuka aykırılığı açıkça görülür. Meselâ Güney Batı Afrika'da basit bir manda hakkına sahip bulunan Güney Afrika Hükümetinin, bu araziyi terketmesini emreden Birleşmiş Milletler kararını uygulamazı reddedince, milletlerarası bir suç işlediği açıktır. Bunu herkeş görmekteydi.

Vietnam'da ise durum farklıdır: Orada ispatlanabilecek bazı olaylar vuku bulmaktadır. Amacımız, bu olayların kanun pençesine düşüp düşmediğini tesbittir.

SORU — Bazıları Amerika'lularla birlikte Vietnam'luları da yargılamadığımız için sizi kınayacaklar ve her iki tarafın da harp suçları işlediğini söyleyeceklerdir.

J. - P. SARTRE — Saflarında demirden bir disiplin sürdürme zorunda olan, takip altındaki bir fakir köylüleri grubunun eylemi ile, 200 milyon nüfuslu aşırı sanayileşmiş bir ülkenin desteklediği muazzam ordunun tutumunu aynı plânda görmeyi reddederim. Sonra Amerika'yı işgal eden ve yabancı bir halkın üzerine ateş tufanı yağdıran Vietnamlılar değildir. Cezayir Harbi sırasında, Cezayirliilerin sahip oldukları tek silâh olan bombalı terör hareketiyle, ülkeyi işgal eden 500 bin kişilik zengin ordunun eylemleri arasında bir paralel kurmaya daima karşı çıktım. Vietnam'da da durum aynıdır.

KÜÇÜK BURJUVA LEGALİZMİ

SORU — «Duruşma» sırasında, her hükümetin politikasına uygulanabilecek hukukî esasları aydınlatma çıkartmak imkânına sahip olacaksınız. Bu imkân, Amerika'nın Vietnam politikasına karşı daha geniş bir eyleme yol açacak mı?

J. - P. SARTRE — Hiç şüphe yok ki evet. Fakat bu sonraki iş. Eğer tahkikat bir mahkûmiyetle biterse, tahkikat sonuçlarına dayanarak mitingler, toplantılar yürüyüşler imza toplama kampanyaları düzenlenebilecektir. İlk işimiz, eğitim ve bilgi sağlamak olacaktır. «Mahkeme» oturumları, tabiiyle açıktır.

Bizi küçük burjuva legalizmi yapmakla kınadılar. Doğrudur, kabul ediyorum. Ama kimi ikna etmek istiyoruz? Kapitalizmle mücadele hâlindeki sınıflar (suç ya da değil), çoktan inanmışlardır ki, emperyalizmle sonuna kadar mücadele etmek gereklidir. Hâlen tereddüt eden, çok geniş orta sınıf dilimidir. Bugün küçük burjuva kütelleri uyandırmak ve sarışmak şarttır. Zira onların iç plânda dahi işçi sınıfıyla ittifakı arzuya şayandır. Küçük burjuva kütelle-

lerin gözleri, legalizm yoluyla açılabilir. Öte yandan sadece etkin olana değer vermeye çok fazla talimli olan emekçi sınıfların, her tarihsel eyleminin ahlak ve hukuk yapısı bulunduğunu hatırlamaları fena bir şey değildir. İçin de yaşadığımız Stalin sonrası dönemde, bu yapıyı aydınlatma çıkartmaya çalışmak çok önemlidir.

SOLUN ÖLÇÜSÜ NATO'DAN GEÇER!

SORU — Vietnam Harbine karşı gösterilerin Batı Almanya, İngiltere, Belçika ve İtalya'da, Fransa'ya nazaran çok daha fazla sayıda ve güçlü olmasını nasıl açıklıyorsunuz?

J. - P. SARTRE — Gerçekten Fransa'da, küçük burjuva bilincinde ve hatırlanmayan işçi bilincine bir kaplılık vardır. Sanırım ki, bu, uzur sömürge harplerinden yeni çıkışımızın sonucudur. Dünyanın, özellikle Üçüncü Dünyanın önemli sorunlarına uzun süre kapalı kaldık. Zira Çin Hind'inde, Cezayir'de zulmeden bizlerdik. O zamanlar, hatırlarınız, bütün dünya atom silâhlarının gelişmesinden endişe etmekteydi. Fransızlar orahı bile olmadılar. Toprakların da Amerikan üsleri barındıran ülkelerinin, aynı durumdaki öteki ülkeler gibi bir atom harbi çıkınca yok edileceğini hiç anlamadılar. Anlamadılar, zira dikkatleri devamlı olarak sömürge meselelerimize dönüktü.

Fransız ilgisizliğinin başka bir nedeni daha vardır. Bu, de Gaulle'ün tamamen sözde kalan bir bağımsızlık iddiasını, gerçek bir antiemperyalist politika diye geçirerek, yaratmayı başardığı karışıklıktır. Phnom - Penh nutku lâftan ibarettir. Zira de Gaulle, Amerikan politikasını mahkûm etmekle beraber, içeride Amerikan vesayetinden kurtulmayı sağlayacak tedbirlere gitmemektedir.

Fakat de Gaulle'ün Amerikan politikasına karşı çıkan tek devlet başka-

nı olması, Fransızların vicdanlarını rahatsızlatmaktadır. Cezayir'in bağımsızlığı aleyhindeki vatandaş bir ünlü liderin liderin kazanılması imkânsız harbe son vermesine çok sevinmiştir. Bugün de kendisiyle ayniyet hâlinde gördüğü büyük adamın kesin sözlerinden çok memnundur. Pasif tutumunun gerekçesini bu sözlerde bulmaktadır: «Madem de Gaulle, Vietnam konusunda bu kadar kesin davranmaktadır, benim daha fazla bir şey yapmam lüzumsuzdur.»

Sol partiler, birleşmiş olsalardı, de Gaulle'ün Fransa'yı Amerikan emperyalizminin ciddi bir rakibi yapma isteğinin aleyhindeki vatandaş, bir ünlü Zira bu istek, bizi Amerikan hegemonyasından gerçekten kurtarmaya muktedir bir iç politikadan yoksundur.

Bugün Fransa, Amerikan nizamına bağlı kalan âsi bir köleden başka bir şey değildir. NATO karargâhı başka yere gitmiştir, fakat Amerikalılar Fransız işçilerini istedikleri yer ve zamanda işsiz bırakabilirler, yalnızca ekonomik beyinlerini geri çekerek ekonomimizi felce uğratabilirler, bizi çaresiz durumda bırakacak muazzam baskılar yapabilirler.

Sol bir programın ilk maddesi, Amerikan sermayesinin işgaline karşı, büyük kısmı kamuya ait olan bir yatırım programına öncelik tanıyarak mücadele etmektir. Biliverim, bu, çok gücütür ve Fransa, bunu tek başına başaramaz. Ortak Pazardan yararlanmak ve ortaklarını aynı politikayı uygulamaya yöneltmek gereklidir. Yalnız bu ülkeler de hâlen Amerikan'ın ekonomik gücünün egemenliği altındadır. Fakat bazıların, meselâ İtalya'nın, Fransa gerçek bir bağımsızlık politikası uygulamaya başlarsa, tutumunu değiştirebileceği düşünülebilir.

Şimdilik, solun birleşmesini beklemek durumundayız. Atlantik Paktı aleyhtarları ile taraftarlarını ayıran çukurun kapanışını görmüyorum. Seçimler için komünistlerin verdikleri bazı tavizlerle, mesele kısmen maskelenmiştir. Fakat mesele ortadadır ve solu felce uğratmaktadır. Geçen baharda Guy Mollet, hükümetin dış politikasına karşı bir gensoru önergesi vermek isteyince, bu ayrılığın açık örneğini gördük. Komünistler rahatsız olmuşlardı zira de Gaulle dış politikasının bazı yönlerini tasvip ediyorlardı. Onlar «içte de, dışta da yetersiz olduğunu göstererek, hükümet politikasını bütünüyle mahkûm edelim» diyorlardı. Guv Mollet kabul etmedi.

Bana göre, Atlantik Paktına muhalefet, sol bir politikanın temel ölçüsü olmalıdır. Hatta diyeceğim ki, de Gaulle'ün soyut tutumu ile solun benimsemiş gerekli tutum arasındaki tek ortak nokta, millî egemenlik talebidir. Egemenlik, kiskançça savunulmak için değil, (zira öteki egemen ülkelerle ortaklıklar kurulabilir ve bir kısım egemenlik haklarının terkedildiği milletlerarası kuruluşlara gidilebilir) her yerde millî yapıları kıran Amerikan emperyalizmine karşı durmak için fethe dilmelidir.

DE GAULLE KORKUYOR!

SORU — Farzedelim ki, sol birleşmiştir. Vietnam işini nasıl etkileyebilir?

J. - P. SARTRE — Önce kamu oyununu seferber edebilir. Bu kolay değildir, ama bunu yapan ülkeler var. Fransa'da

ekonomik nedenlerle başlatılan büyükçe bir grevin gerçek nedeninin Amerika'nın Vietnam politikasına muhalefet olması düşünülemez. Ama yeni döndüğüm Japonya'da 21 Ekim günü Amerikan emperyalizmine karşı genel bir grev gerçekleştirildi. Demiyorum ki, bu grev tam bir başarıdır, fakat yapılabilir.

Şüphesiz Fransızlar da Vietnam Harbine karşıdır. Yalnız kendilerini onunla ilgili görmüyorlar. Bilmiyorlar ki, Amerika'luları ilgilendiren bir mücadelenin gelişmesiyle Fransızlar da bir Dünya savaşına sürüklenme tehlikesiyle karşılaşabilirler. De Gaulle bu tehlikeyi biliyor. Generalin Phnom - Penh nutkuna karşı Japonların gösterdiği tepki beni çok şaşırttı. Japonlar «De Gaulle korktu» diyorlar. Söylemek istedikleri şu: General ülkesini ilgilendirmeyen bir şey için ülkesinin tahrir edilmesi tehlikesinin büyüklüğünü birdenbire ölçtü. Gerçekten bu bir korku nutkuydu ve bu açıdan iyi bir nutuktu. Fakat sadece tehlike çanlarını calmak fazla bir anlam taşımaz.

Bugün mücadelemizi, sürekli bir Amerikan hegemonyası perspektifine göre tasarlamalıyız. Dünyaya iki değil, bir büyük devlet hükmetmektedir. Barış içinde yaşama çok olumlu yönlerine rağmen, ABD'ya varamaktadır. Barış içinde bir arada yaşama ve Çin - Sovyet anlaşmazlığı sayesinde -ki birincisi, geniş ölçüde ikincisinin sonucudur - Vi-

etnam'ı rahat rahat bombalayabilmektedir. Sosyalist grubun, iç rekabetler ve Krosçov'un başlattığı politika dolaşısıyla bir gerileme kaydettiği tartışma götürmez. Şöyle ki, Amerika'lular kendilerini bugün istediklerini yapmakta serbest saymaktadırlar. Baskan Johnson, son nutuklarından birinde, belli bir noktanın ötesinde, Çin'lilerin atom silâhlarını geliştirmesine izin vermeyeceğini ihsas etti. Sovyetler Birliğinin Çin'in yardımına koşacağından emin olsaydı, Johnson, bu sinik ve endişe verici tehdidi savuramazdı.

Bununla beraber, Amerika'nın mevcut hegemonyasının belli bir ölçüde zayıf tarafı vardır. İçice bölünmüş sosyalist kampla doğrudan doğruya bir çatışmanın yokluğunda, Amerikan kütellerinin bıkınlığı ve bütün dünyanın, özellikle müttefiklerinin artan hoşnutsuzluğunun Washington yöneticileri üzerinde yaratacağı endişe sonucu bir çözüm yolu bulunabilir.

SORU — Nurenberg kanunlarını ileri sürerek, Vietnam'da askerlik yapmayı reddeden David Mitchell gibi kişilerin jestlerinin, Amerikalıların biliclenmesine yardımcı olacağını umuyor musunuz?

J. - P. SARTRE — Bizim «Mahkeme» fikri, David Mitchell gibi kişilerden esinlenerek doğmuştur. Tahkikatımız, Amerika'nın suçluluğu sonucuna varırsa, Johnson politikasına karşı savaşan bütün genç Amerika'lulara, yalnız Nurenberg kanunlarını değil, hiç bir partiyi ve devleti temsil etmeyen bir kısım özgür insanların yarısını da öne sürme imkânını verecektir. Hiç bir şeyi temsil etmeyişimiz çok daha iyi. Yeni nazilerin gözünde, Nurenberg hükümlerini değersiz kılan, bunların kuvvet davanan galipler tarafından verilmesidir. Biz ise aksine, hiç bir iktidarın sözcüsü değiliz. Kimse çizmimizin altındaki kişilere, kendi kanunumuz empoze ettiğimizi ileri süremez. Bağımsız çünkü zavıfız Durumumuz güçlüdür çünkü bir takım kişileri hapse gönderme peşinde değiliz. Yalnızca, tarihimizin bu kötü anında, objektif bakımdan ve hukuk açısından suç teşkil edebilecek politikaların mevcut olabileceği fikrini yeniden kamu oyunda canlandırmak istiyoruz.

TÜRK - İŞ'İN BİLDİRİSİ

Adil Aşçıoğlu

Türk-İş Yönetim Kurulu toplantısı sonunda yayınlanan bildiri üzerinde önemle durulması gereken bir belgedir. Bildiride «hür sendikacılığın varlığının temel dayanağı» olan demokratik düzeni Türk-İş'in «sonuna kadar korumaya azimli ve kararlı» olduğu ve Türk demokrasisinin karşı karşıya bırakıldığı tehlikelere karşı «hak ve hürriyet sever işçi kütlesinin» hazırlıklı bulunması gerektiği inancı ile bu tehlikelerin neler olduğunu Türk-İş tarafından bildirildiği belirtilmektedir.

Bildiriyi okumaya devam edenler, bu iyi niyetli sözlerin nasıl havada kaldığını ve bil-

diriyi kaleme alanların Anayasa, demokratik düzen, «hak ve hürriyet sever işçi kütlesi» ve onun hakları konusunda büyük bir yanlışta bulunduğu farketmektedirler. Nitekim, «kaynağını Anayasa ve kanunlardan almayan davranışlar karşısında» olduğunu bildiren Türk-İş «yurdumuzu hür dünyadan ayırmak, bağlı bulunduğumuz milletlerarası anlaşmalardan koparmak isteyen» davranışları da maksatlı bulmakta ve bunları «kaynağını Anayasa ile kanunlardan almayan davranışlar» olarak nitelendirmektedir. Ve böylece, Türk-İş'in «demokratik düzenin karşı karşıya bulunduğu tehlikeleri

yakinen bildiği» hakkındaki iddiası da kendiliğinden çürümektedir. Zira demokratik düzen için bir büyük tehlike, «Türkiye'yi Hür Dünyaya bağladığı» ileri sürülen ve aslında Türkiye'nin bağımsızlığını zedeleyen bu «milletlerarası anlaşmaların» ta kendisidir ve bu anlaşmaların çoğu Anayasaya uygun değil aykırıdır. (Anlaşmalar konsundaki müzakerelerin amacının, bu anlaşmaları Anayasaya uygun hâle getirmek olduğu, yetkililerce ifade edilmiştir) «Yurdumuzu Hür Dünyadan ayırmak, bağlı bulunduğumuz milletlerarası anlaşmalardan koparmak» diye nitelenen davranışların ne Anayasaya, ne kanunlara ve ne de demokratik düzene aykırı olmadığı açık bir gerçektir. Aksine, bağımsızlık davasının kalkınma mızla olan ilgisi de dikkate alınır, bahis konusu bağ ve anlaşmalar demokratik düzen için başlıca tehlikeyi teşkil etmektedir.

Hür Dünya —bundan ABD'nin kastedildiğini herkes bilmektedir— ile olan bağlar, Türkiye'yi ekonomik ve politik bakımdan «bağımlı» hâle getirmekle kalmamakta, ayrıca irade ve arzusu dışında

kendisini bir «savaş» içinde bulması tehlikesini de taşımaktadır. Türkiye'de bu gerçeği bilmeyenler arasında Türk sendikacılık hareketinin liderlerinin de bulunması milli ve milletlerarası meselelerde sendikacılığımızın yeteri kadar aydınlanmamış olduğunu göstermektedir.

Hele bir yandan toprak reformu, Tarım-İş Kanununun çıkarılması, dış ticaretin devletleştirilmesi gibi istekler süren Türk-İş'in, bu isteklerin gerçekleşmesinde en büyük engel «Hür Dünya ile olan bağlar» ile «milletlerarası anlaşmalar» olduğunu anlamaması, bu konudaki mücadelesinde Türk-İş'in yanlış yol tuttuğunu göstermektedir. Türkiye'nin ekonomik bakımdan geri kalmasının, toprak reformu yapamamasının, dış ticareti devletleştirememesinin yer altı ve üstü servetlerimizin yabancı tekelere kaptırılmasının, sebebi, «Hür Dünya ile olan bağlar» ve «milletlerarası anlaşmalar»dır. Amerikan işyerlerinde çalışan işçilerin birikmiş haklarının mahkeme kararına rağmen bugün ne kadar alınmamasının Türkiye'nin ekonomik ve politik hayatı, bu «bağ» ve «anlaşmalar» ile kısırlanmış, bağlanmış, «yardımlar» vesilesiyle kabul ettirilmiştir. Petrol ithal fiyatları ile ilgili kararname henüz çıkmamıştır. Kamu sektörünün petrol ihtiyacını Petrol Ofisten sağlaması konusundaki emrin uygulandığı şüphelidir. Türkiye'nin tarım ürünlerine dış pazarlarda en büyük haksız rekabeti yapan Türk-İş'in candan korumak istediği «milletlerarası anlaşmalar»la bağlı olduğumuz Hür Dünya memleketlerinden başkası değildir. Türk tarımının hayvancılık, tavukçuluk, sütçülük gibi birçok kesiminin gerilemesine sebep olan da bu çeşit «milletlerarası anlaşmalar»dır. Bu anlaşmalar asıl memleket içinde her türlü demokratik gelişmeye, toprak reformuna, sosyal ilerlemeye ve işçi haklarına karşı olan ağa komprador ittifakının tutucu gücünü sürdürmesine ve onların devrimci akımlara karşı koymalarına büyük ölçüde yardımcı oldukları için Türk işçisinin çıkarları ile taban tabana zıttır.

ğına sebep olmakta, Tarım-İş Kanununun çıkarmamakta, İş Kanununun geriye götürmek için mücadele etmekte-dirler. Keza, Sosyal Sigortalar Kurumunun yüz milyonlarını işçilerin istifadesinden alıp başka alanlara aktaran, işverenlere düşük faizlerle kredi olarak veren, Türkiye'de asgari ücreti, Anayasamızın öngördüğü gibi insan şeref ve haysiyetiyle orantılı bir seviyeye çıkarmayan ve düşük asgari ücreti olsun uygulamak için bile en ufak bir çaba göstermeyen, en haklı grevleri sudan bahanelerle erteleyen, işçilerin vergi indiriminden yararlanmasını savsaklayan, grevci işçilere karşı silâh kullanılmasına yol açan işsizliğe bir türlü çare bulmayan, altmış yaşındaki işçiyi 250 lira aylık emekliye ayıran kimselerin düzenine, demokratik düzen denemez.

Türk-İş yöneticilerinin sıkışık anlarda «kanunsuz da olsa greve gideceğiz» vullu demeler verirken, Türkiye'yi Hür Dünyadan ayırmak ve milletlerarası anlaşmalardan koparmak isteyenlerin davranışlarını kanunusuz bulmaları ve buna karşı olduklarını bildirmeleri, sosyal mücadelenin koşullarını, ekonomik ve sosyal problemleri ve bunların çözüm şekli ve yollarını pek iyi değerlendirmediklerini göstermektedir. Sırası gelmişken belirtmek yerinde olur ki, akli başında hiç kimse Türkiye'nin hiç bir ülke ile bağlarını koparmasını istememektedir. İstenen şey, sadece bu bağların karşılıklı çıkarlar ve eşitlik esaslarına dayanması ve Türkiye'nin kendi arzusu dışında bir savaşa sürüklenmek tehlikesinden uzak bulunmasıdır. Milletlerarası bağlar, karşılıklı çıkar ve eşitlik esasına dayanmadı mı, bunlar, bir tarafı diğerine bağımlı hâle getirirler. Böylece de her türlü meşruluklarını yitirerek Anayasaya da, kanunlara da aykırı olurlar.

Türkiye'nin «Hür Dünya ile bağları» ve «milletlerarası anlaşmalar» yıllardan beri kimlere fayda sağlamıştır? Bunlar, işçilerin sosyal ve ekonomik meselelerinin çözümünü nasıl etkilemişlerdir? Bilinen bir gerçek, Türkiye'nin bir türlü sanayileşmemesi, yani kalkınmamasıdır. Hür Dünya, Türkiye'de bir cam fabrikası kurulmasını engellemiştir, demirçelik işletmelerinin kurulmasını için elinden geleni yapmıştır, milli petrol konusundaki tutumunu ise bilmeyen kalmamıştır. Türkiye, bugün Hür Dünyaya olan borçlarından ve bunların faiz yükünün ağırlığından dolayı gereken yatırımı yapamamaktadır. Bu durum, Türk emekçilerinin çıkarına uygun olduğu için mi, Türk-İş, Türkiye'yi Hür Dünyadan koparmak ve milletlerarası anlaşmalardan ayırmak volundaki mücadeleyi Anayasaya ve kanunlara aykırı bulmaktadır? Türkiye yabancı tekelinin egemenliğinde kalırsa nasıl kalkınabilir? Ve bu şartlarda demokratik düzen kurulabilir mi?

Sendikaların böyle bir düzeni demokratik saymaları ve bu düzeni kendilerine yer ve bildiğini sanarak, demokratik düzen adı altında bir gerici düzeni korumaya kalkışmaları yanlış bir harekettir. Türk-İş'in kendisine bağlı saydığı

19 YAŞINDA BİR AMERİKALI

Teoman Okaygün

Amerika'da çeşitli politik hareketlere katılmış olan Richard Jack Ridenour henüz 19 yaşında. Amerikan siyasi polisinin baskısından yılarak yurdunu terk etmiştir. Halen Helsinki Üniversitesinde matematik öğrenimi yapmaktadır. Boş zamanlarını Orta Doğu ülkelerini incelemekle geçiriyor. Şimdi yurdumuzda.

Genç Ridenour, Amerikan toplumunun sosyal ve politik yönetimi üzerinde ilgi çekici görüşlere sahip. Kendi deyişleriyle «Amerikadan tiksinen bir Amerikalı».

Kişinin sınır sistemini alt üst eden elektrikli copla dövülüşünü acı bütün gibi yüreğinde taşıyor. Parmakların da kalan izleri gizlice yoklamak onda tik halini almış.

Başkentini ünlü bir otelinde, bu yurdundan uzak Amerikalıyla aramızda aynen şu konuşma geçti:

SORU: Kimler hürdür Amerika'da?

CEVAP: Amerika'da hiç kimse hür olamaz. Eğer ben hür olsaydım kimlerin hür olduğunu bilebilirdim.

SORU: Hürriyetten ne anlıyorsunuz?

CEVAP: Hürriyetin ne olduğunu bilmiyorum, ama hür rivetsizliğin ne olduğunu iyi biliyorum.

SORU: Amerika'lı vatandaş hürriyetten ne anlıyor?

CEVAP: Amerikalı vatandaş hürriyeti mutlu olmak anlamında alır. Tımarhaneye girdiniz, mutlu insanlarla doludur.

Saygılı oturuşunu bozmayan Ridenour cevabını kesin bir dille tamamladı:

.....— Görünüşte basın hürdür, evet... Ama yazarlar ve okurlar belli düşüncelere sahip kılınmışlardır. Bu bakımdan Moskova'nın yayınlarını parazitelemek gereksizdir. Kısacası, Amerika'da düşünce teşvik edilmez. Hâkim sınıfa göre düşünmek tehlikelidir. Düşündükçe yeni fikirler doğar ve sandal çalkanamaya başlar.

SORU: Bu görünmez cembenden kurtuluş... Ümidiniz

var mı?

CEVAP: Hayır, Amerika'da özgür düşüncenin üreme sahası yoktur.

SORU: Yurdunuza dönüşte başınıza neler gelebileceğini tahmin edersiniz?

CEVAP: İş bulur çenemi açmazsam muhtemelen başıma birşey gelmeyebilir. Ama benim işime bakan tanrıçık (âmir) o sabah ters kalkmışsa elimdeki pasaportu çekip alabilir.

SORU: Bu Tanrısal yetkinin kaynağı kimlerin tekelindedir?

CEVAP: Amerika'da kişisel güvenlik yoktur. Polis kendi ölçülerine ve mahalli zenginlerin temayülüne göre hareket eder. Örneğin bir genç salt benimle arkadaşlık ettiği için işinden oldu. Oysa bu arkadaşım sosyalist bile değildi.

SORU: Düşünen kişileri sınır dışı etmek daha rahatlatıcı olmaz mı kapitalistler için?

CEVAP: Sınırdışı etmezler... Yarattıkları güdümlü toplumun içine mahkûm ederler... Dışarıya anahtar vermek iş tenmez.

SORU: Düşünmek istemiyen Amerika'nın karşısına düşünen bir dünya kurulmasının maliyet fiyatı ne olabilir?

(Ridenour ilk kez heyecan belirtisi gösteriyor.)

CEVAP: Dünyayı uçururlar!... Düşünen dünyayı yok etmek için Amerika her bombayı kullanmaya hazırdır. Ülkenin sahiplerine göre «Ölü olmak, sosyalist olmaktan iyidir.» Kanunca, Amerikayı kıskırtmak insanlık için daha iyidir... Ona dokunulmazsa çürümeye yüz tutar belki.

SORU: Vietnam sorunu hakkında sınıfları çıkmaza sokabilir mi sizce? Üniversitelerin direnişi bir yenilik getirecek mi?

CEVAP: Vietnam'da barış sloganı ile hareket edenler, aslında sıkılan genç Amerika lıdır. Dışardan bakıp «Amerika düşünüyor» yargısına varmak yanlış olur. Üstelik Vietnam tipi kıvılcımlar çarkın dönmesine güç katıyor.

SORU: Vietnam'daki haydutluğu protesto amacıyla Pentagonun önünde kendini yakan öğretmen çok mu sıkılıyordu?

CEVAP: Sıkıntı (bunalım) Amerikada kırılma noktasına varmıştır artık. Düşünen kişinin Amerika'ya mahkûm olması çok fecî...

SORU: Amerikalı birey olarak ne ölçüde şartlandırılmıştır?

CEVAP: Yankeelerle genellikle iyi geçinilir. Lâkin kutsal bildiği iki yere ayak basmamızdır. Din ve politika. Amerikan eğitimi bu alanlarda çok şartlandırıcı ve anormal kinler aşılayıcıdır.

SORU: McCarthy'den kalan izler?

CEVAP: McCarthy devri kaplanmış değildir. Yabancı aydınlar onun salt parladığı dönem hakkında bilgi sahibidir.

SORU: Goldwater akımı üzerindeki düşünceleriniz?

CEVAP: Bu akımdan nefret ediyorum. Zira doğduğum ülkedeki bütün kötülükleri temsil ediyor. Ama şunu da belirtmeliyim: Goldwater Cumhurbaşkanı seçilseydi ancak John son kadar insanlığa kötülük edebilirdi.

SORU: Politikaya atılacak mısınız, daha doğrusu politikaya dönecek misiniz?

CEVAP: Yabancı bir ülkede belki... Kendi ülkemde, hayır!

«hak ve hürriyet sever işçi kütlesi» milli gelirden en düşük payı alırken, ekonomik ve sosyal bakımdan toplumun en gerisine itilirken, bunu «demokratik» sayamaz ve hele bunu asla «hak ve hürriyet severlik» ile bağdaştıramaz. En çok haksızlığa uğrayan ve en az hürriyete sahip olan bir işçi sınıfı için demokratik düzen, bu haksızlıkların ve hürriyetsizliklerin sürüp gitmesi esasına değil, ortadan kaldırılmasına dayanan bir düzen olmalıdır. Sendikacıların ödevi, sosyal olayları eğemen sınıfların değil, kendi sınıflarının çıkarları açısından görmeyi öğrenmek olmalıdır. İdeolojik, sosyal olayları sınıfların bakımdan yorumlamaktan başka bir şey değildir. Eğemen sınıflar bu gerçeği çok iyi bildiklerinden, diğer sınıflara kendi ideolojilerini kabul ettirmenin yollarını bulabilmektedirler. İşçiler ve sendikacılar ise, henüz ideolojik bir olgunluğa erişemedikleri için, sosyal olayları sınıf çıkarları açısından değerlendirememektedirler. Türk-İş'in bahis konusu bildirisinde «demokratik düzen» «Hür Dünya ile olan bağlar» ve «milletlerarası anlaşmalar» arasında gerçeklere aykırı ilişkiler kurması da bunu göstermektedir.

Göze çarpan bir başka mesele de, çatışıyor görünen TİP ile Türk-İş'in temel bir meselede farksız görüştürmeleridir. Gerçekten, TİP ile gelenlerinden birinin ifadesine göre Türkiye'de «demokratik devrim hemen hemen gerçekleşmiş» ise, Türkiye'de bugünkü düzeni demokratik sayan ve onun savunmasını yapmaya kararlı olan Türk-İş arasında bu konuda ne gibi bir görüş ayrılığı olduğunu anlamak güçtür. Bu bakımdan Türk-İş'in Batı tipi bir sosyalizmi benimsemediği TİP ile temel meselerde ayrıldığını söylemesi de tamen yersizdir. Aynı sebeple, TİP içinde yükselen ve toplumsal sendikacıların Türk-İş'ten ayrılmaları dileğini taşıyan ses ve çabalar da yersizdir. Böyle bir hareket, esasında pek de kuvvetli olmayan bir birliği büsbütün güçsüz kılmaktan başka sonuç veremeyecektir. Türk-İş tarafından güdülen ekonomik ve sosyal politikaların yanlışlığı ortadadır. Fakat bu yanlışlık, Türk-İş'in dışında başka bir konfederasyon kurmakla giderilemez. Bazı sendikacıların ve bir kısım işçilerin sosyalist görüşte olmaları, bunların bugün en güçlü işçi örgütleri olan Türk-İş'ten ayrılmaları için yeter sebep sayılamayacağı gibi, böyle bir ayrılmanın kimseye fayda sağlayamayacağı da ortadadır. Aksine, sosyalist görüşlü sen-

Good-Year'da grev

Lâstik-İş Sendikası, Good-Year'de ikinci defa grev kararı almıştır. Bir anlaşmaya varılmazsa, grev, 9 Aralık günü başlayacaktır. Lâstik-İş Sendikası, görüşünü şöyle açıklamaktadır: «İki yılda 200 milyondan fazla kazanç elde eden Good-Year işverenleri, ona bu kazancı sağlayan 600 Türk işçisine iki yıl içerisinde nihayet bu 200 milyonun 2 milyondan da az bir kısmını, sosyal ve ekonomik hak olarak vermeye muktedirdir ve vermemektedir diyen tarafsız araçların kararını kabul etmemek suretiyle, Good-Year işverenleri, Türkiye'de sömürücülükten vazgeçmek niyetinde olmadıklarını göstermişlerdir.

Bütün Avrupada ve kendi memleketleri Amerikada 150 TL. na alınabilen bir otomobil lâstığını Türkiye'de 400 TL. na satan ve böylece her yıl 100 milyon civarında parayı kanunlarımızdan da faydalanarak Amerikaya transfer eden Good-Year işverenlerinin bu hak tanımaz tutumunu devam ettirgi sürece, sendikamız ve üyeleri greve devam edeceklerdir.»

dikacı ve işçilerin, kendileri ile aynı görüşte olmayan örgütler içinde kalmaları ve mücadele etmeleri günün şartlarına daha uygun düşmektedir.

Türk-İş —belirtmeye çalıştığımız ideolojik yanlışlarına rağmen— işçilerin günlük ekonomik ve sosyal mücadelelerinde onlara pratik bakımdan mümkün olan büyük faydayı sağlayan bir örgüttür. Bu unutulmamalıdır. Türk-İş tarafından desteklenmeyen grevlerin başarı sağladığı az görülmüştür. Bunun sebebini, Türk-İş'in kendi başına bir güç teşkil etmesinden çok, Hükümet ve işverenler nezdindeki etkisizliğini aramak gerekir. Türk-İş, bu etkisini, Hükümetin ve işverenlerin işçilerin «sola kayması»ndan korkmalarına borçludur. Türk-İş, bu korkuyu iyi bildiği için sık sık bundan faydalanma yoluna gitmektedir. Bu «karşılıklı taviz mekanizması» içinde Türk-İş, işçi problemlerini çözmeye çalışmaktadır. Türk-İş dışında kurulmasına çalışıldığı söylenen sosyalist eğilimli bir konfederasyon da işçi mesele-

lerinin çözülmesinde bu «karşılıklı taviz mekanizması»nın dışına kolay kolay çıkamayacaktır. Zira bugün işçi sınıfının ve sendikaların gücü, işverenlerle olan mücadelede pek ağır basmamaktadır. Objektif şartlar işverenin yararınadır. Çalışmak isteyen bir insanın çalışma hürriyetinin bir çalışma hakkı hâline gelip gelmemesi işverenlerin elindedir. Her türlü şartla çalışmaya can atan milyonlarca işsiz, işverenlerin bu konuda ki en büyük gücünü teşkil etmektedir. Sadece bu şart bile, sosyalist eğilimli bir işçi konfederasyonunun işverenlerle mücadelesinde ne kadar kolay yeni düşeceğini anlamak için yeterlidir. Türk-İş'in bugün ayakta durabilmesi, ona bağlı sendikaların hepsinin Türk-İş'in tutumunu beğenmelerinden çok, bir çok meselelerin çözülmesinde Türk-İş'in pratik yardımlarını görmeleridir. Geniş işçi kütelleri ve sendikalar meseleleri henüz

Hür Dünya —bundan AED' ideolojik açıdan çok, günlük çıkarları açısından görmekte. Milyonlarca işçi için en önemli mesele, günlük ekmeğini sağlayacak işi bulmak ve bulunca da kaybetmemektir. Bunun için işçileri kınamaya kimsenin hakkı yoktur. İşçi liderlerinin çoğunun dahi meseleleri günlük pratik çıkarlar açısından gördükleri bir dönemde, işçi kitlelerinin ideolojik nedenlerle kendilerini açığa atmaları elbette beklenebilir. Bu yüzdendir ki, işçiler, «mustakbel» bir sosyalist düzenin kendilerine sağlayacağı nimetlerden söz edenler yerine, bugün «kapitalist düzen» içinde hayat şartlarını biraz olsun düzeltebilen pratik yöneticilere itibar etmektedirler. Hâlen iş başında olan sendikacıların çoğu, bu bakımdan başarılı sayılabilirler. Bunlar, bütün yanımlarına rağmen, pratikte politik güçlerden de faydalanmasını bilmekte ve sendikaların işçilere «belirli ölçüde» faydalı olmasını başarmaktadırlar. İşçiler gözünde de, genellikle en iyi sendikacı, ücretlerin arttırılmasını sağlayan sendikacıdır. Buna başaran, diğer vasıfları ne olursa olsun sendikacının başında kalmakta ve işçiler tarafından tutulmaktadır. İşçiler sosyalist eğilimli sendikacılara, sosyalist oldukları için değil, kendilerine daha çok çıkar sağladıkları takdirde itibar edeceklerdir. Bugün işverenlerin kudreti o derecededir ki, onların açıkça cephe alacakları bir sendikacının ayakta durması hemen hemen imkânsızdır. Politik ve sosyal (kamu oyu, basın) etkiler olmasa, hemen hemen hiç bir sendika, işvereni grevle dize getiremez. İşverenler, grevler karşısında çok defa «kna» yolu ile boyun eğmektedir. Değil grev yapmakta, bir işverende bile, işverenin açıkça cephe alması hâlinde, sendikacının o işverene girmesi çok güç bir meseledir.

Bunları belirtmekteki amacımız, bu güçlükler karşısında sendikaların hiç bir şey yapamayacaklarını söylemek, sendikaların gücünü küçümsemek değildir; amacımız, güçlüklerin gerçekçi bir şekilde göz önünde tutulması ve mücadelenin bu şartlara göre ayarlanması zorunluluğuna dikkati çekmektir.

Bu şartlar altında bazı sendikaların Türk-İş'ten ayrılarak ayrı bir konfederasyon kurmaları, Türk sendikacılığı ve işçi hareketi için iyi sonuçlar doğurmayacaktır. Böyle bir ayrılma, Türk-İş'in zavıflayacağı tahminlerine dayanırsa, aldatıcıdır. Örneğin AİD, artık zavıflıyor ve işçilerin bir kısmı ona itibar etmiyor diye Türk-İş'e yaptıkları yardımı kesecek midir? Aksine arttıracak ya da Türk-İş'e başka yollardan yardım sağlama çareleri arayacaktır. Aynı

TÜRK - İŞ'İN BAĞIMSIZLIK ANLAYIŞI

Engin Ünsal

Ülkemizde örgütlenmiş bulunan en önemli güçlerden biri sendikalar çatısı altında toplanmış olan işçilerdir ve bu yoldan bir araya gelmiş olan işçileri de yurt içinde ve dışında temsil edecek olan tek merkez Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu adını taşıyan kuruluştur. Kısaca Türk-İş olarak bilinen bu kuruluş Türk işçi hareketinin oluşumunda ve işçi yararına gelişmelerin sağlanmasında baş sorumludur. Türk-İş bunu yaparken ülkenin politik ve sosyal ortamın yakından izlemek ve gerektiğinde bu ortama yön vermek durumundadır. İşte bu görevini yerine getirmek amacı ile Türk-İş Yönetim Kurulu yaptığı son toplantı ile ilgili olarak bir bildiri yayınlamış ve «Türk demokrasisinin karşı karşıya bırakılmak istendiği tehlikelere karşı hak ve hürriyetsever işçi kütlesinin hazırlıklı bulunması için» bir bildiri yayınlamıştır. Bildiri şöyle demektedir:

«Türk-İş kaynağını Anayasa ve kanunlardan almayan bütün kanunusuz davranışların kesin olarak karşısındadır. Bu cümleden olmak üzere yurdumuzu hür dünyadan ayırmak, bağlı bulunduğumuz milletlerarası anlaşmalardan koparmak isteyen maksatlı davranışları, anarşist sokak gösterilerini asla tasvip etmemekte ve bu davranışta bulunanları takbih etmektedir... Türk-İş aşırı akımların kesinlikle karşısındadır. Bu aşırı akımlarla yeteri derecede mücadele de edilmediğini teessür ve esefle tesbit etmiştir.»

Türk-İş şimdiye kadar lâik devlet anlayışı ile bağdaştırmayacak gelişmeleri ve gerici çalışmaların yıkıcı sonuçlarını takbih etmek yoluna gitmemişken son zamanlarda yapılan bazı gösteriler üzerine bu bildirisini yayınlaması insanı ister istemez Türk-İş'in toplumculuğa karşı bir nitelik kazanmış olması sonucuna götürüyor, çünkü son gösterileri yapanlar ülkemizde ekonomik ve politik bağımsızlık isteyenler olduklarını açıkça söylemişlerdir.

Türk toplumcularının istedikleri açıktır. Ülkenin yer altı ve yer üstü kaynaklarının yabancılar tarafından sömürülmesi ve yurt dışında milli çıkarların gereği gibi korunması. Ülkedeki ekonomik değerlerin Türk toplumu yararına değerlendirilmesinin ve politik ortamın ülke yararına işletilme isteginin karşısına çıkıyor Türk-İş. Türkiye'yi hür dünyadan koparacak anlaşmalara gelince bununla Nato ve Cento anlaşmaları ile ikili anlaşmalar kastediliyor ve bunların Türkiye'nin korunması için değil Amerika'nın korunması için yapıldığı gerçeği henüz uyanmamış Türk-İş. Bu anlaşmaların Türkiye'yi I. Dünya Harbi öncesi ortama götürdüğünü ve Türk Hükümetinin haberi bile olmadan yeni bir savaşa girebileceğimizi unutmuyor Türk-İş.

Bundan önce çeşitli vesilelerle söylediğimiz gibi Türk-İş ayakta durma gücünün nedenlerini, yanlış olarak, hükümet ile aynı parçelerde bulunmada arıyor. Bunun için gericiliğe değil ilericiliğe karşı çıkıyor. Oysaki Türk-İş gibi bir örgütün yöneticileri ekonomik ve politik bağımsızlık konularında çok dikkatli olmak zorundadırlar. Sendikacılığın günlük politika ile yaşayabileceğini sanmak, başka ülkelerdeki sendikacılık hareketlerini bilmeden sendikacılık yapmaya kalkmak insanı sonunda böyle açmazlara düşüreceği açıktır. Çok isterdik ki Türk-İş Yönetim Kurulunun sayın üyeleri adını ettiğimiz bildiriye imzalarını koymadan önce Afrika sendikacılığının son beş yıllık gelişimini incelemek fırsatını elde etmiş olsunlar. Gine'nin Cumhurbaşkanı sendikacı Sekou Toure'nin, Kenya'nın Tom Mboya'nın, Gana'nın John Tettegah'nın, Tanganika'nın Rahidi Kawawa'nın sendikacılık hayatını ve kendi ülkelerinin bağımsızlığa erişmesinde gösterdikleri kahramanca uğraşını bilmeden Türkiye'de sendikacılık yapılamayacağı kamsında-yız. Saydığımız isimler ve bunların yönettiği işçiler kendi ülkelerini alabildiğine sömüren İngilizlerin, Fransızların ve Belçika'lıların yönetimine karşı sokaklarda bağımsızlık türkülerini söylemişler ve sonunda kendi ülkelerinin değerlerini kendi toplulukları yararına değerlendirilmesini sağlamışlardır.

Tom Mboya kendi hayatını anlatan bir kitapta şöyle bir cümle kullanmaktadır: Kenya'lılara yasama hakkı tanımayan devletlere karşı savaşarak Kenya'ya olan borcunu yerine getirdim.

Türk sendikacılarımızın da Türkiye'ye karşı böyle bir borcu olduğunu sanıyoruz.

şekilde, işverenlerin de «belirli bir süre için» Türk-İş ve ona bağlı sendikaların isteklerini nisbi bir hoşgörü ile karşılayacakları muhakkaktır. Türk-İş'in tamamen kendi partisine mensup sendikacıların eline geçmesinden memnuniyet duyacak olan iktidarın bile, ikinci bir konfederasyon karşısında bugünkü Türk-İş kadrosuna «şimdilik» güçlük çıkarılmayacağı düşünülebilir. Diğer taraftan, böyle bir konfederasyon kurulunca Türk-İş'in de bugün eleştiri konusu olan politikasında aşırılığa kayma zorunda kalacaktır. Baska bir deyişle, AİD'ye ve onun bağlı

bulunduğu çevrelere, işverenlere ve iktidarlara daha fazla yaklaşacaktır. Nitekim, yukarıda eleştirdiğimiz konu olan bildirisinin, TİP Büyük Kongresinde Türk-İş'e yöneltilen hücumlara karşı bir tepki olmadı diye söylenebilir mi? TİP'in tutumu, Türk-İş yöneticilerinin böyle bir bildiri yayınlamaları için elbette bir «mazaret» değildir. Önemli olan, Türkiye'nin sosyal yapısını de-ğıştirmek isteyen bir partinin, iyi hesaplanmamış bir hareket sonucunda, olayların kendi politikasından aksi yönde gelişmesine yardımcı olmasıdır.

Almanya Sosyal Demokrat Partisi'nin koalisyon hükümetinde iktidarı paylaşması ve bu partinin başkanı Willy Brandt'ın Başbakan Yardımcılığı ile Dışişleri Bakanlığını de ruhte etmesi, çeşitli yorumlara yol açabilecek bir olaydır. Bu suretle Yeni Nazi Partisi'nin seçimlerdeki ilerlemesi gibi Amerika'dan nispeten bağımsız bir dış politikanın uygulanması gibi, Almanya'nın birleştirilmesi gibi pek çok meseleye değişik bir görüş açısında bakmayı gerektirecek yeni politik gelişmelerle karşılaşacağız. Bu bakımdan, arkadaşlarımız AZİZ NESİN tarafından özetlenen Almanya Sosyalist Birliği Partisi Merkez Komitesi ile Almanya Sosyal Demokrat Partisi arasında teati edilen mektupların, okuyucularımız için aydınlatıcı olacağı inancındayız.

Avrupa'da barışın sağlanması ve Almanya'nın birleşmesi

Sayın arkadaşlar!

SED Merkez Komitesi 7 Şubat 1966'da yazdığı açık mektubu, Dortmund kentinde toplanan SPD'nin büyük kurultayında delegelerine ve bu partinin yakınlarına ve SPD Başkanı Bay Willy Brandt'a sunmuştu. Bu açık mektup 11 Şubat 1966'da Alman Demokratik Cumhuriyeti gazetelerinde yayınlanmıştı.

19 Mart 1966'da SPD'nin, açık mektubumuza verdiği cevabı aldık. Bu cevap, temel sorunlarda birçok görüş ayrılığı olmakla birlikte iki Alman işçi partisi arasında bir tartışmanın başladığını kanıtladı.

«Bütün Alman ulusu karşısında Alman politikasının ana sorunları üstünde tartışmaların ve görüşmelerin zorunlu olduğu» konusunda bizler, SPD Başkanlığıyla uygunuz.

Sorunlar şunlardır:

1 — İki Alman hükümeti arasında müzakerelerin açılmasından ve bu iki hükümetin anlaşmasından yana mısınız? Yani gerginliğin giderilmesi ve işbirliği olanaklarını yavaş yavaş gerçekleştirerek Almanya'nın iki bölümünün birleştirilmesini hedef tutan anlaşmadan yana mısınız?

2 — Barış anlaşması sorununda tutumunuz nedir? Hazırlanacak barış anlaşmasının içeriği üstüne SPD'nin görüşleri nelerdir?

3 — Dilediğin Almanya'nın niteliği nasıl olacak? Halkın egemen olduğu bir Almanya mı, yoksa milyonların ve nazi generallerinin diktası altında bir Almanya mı istiyorsunuz?

SPD Başkanlığının cevabında, henüz bu ana sorunlara değgin bir açıklama yoktur. SPD «Sosyal Demokrat Parti» Başkanlığı herhalde Hristiyan Demokrat Birliği ve Liberal Demokrat Parti ile ortaklaşa bir politika gütmek amacıyla olduğundan, cevabında Almanya sorununa değinmekten çekingen davranmıştır. Oysa geçen yirmi yıl içinde bu politikanın yeterliliği açıkça anlaşılmıştır. Böyle bir nitelik, Almanya sorununun çözümü için Almanya Sosyal Demokrat Partisinin kendine özgü bir plandan vazgeçmesi sonucunu verecektir. Bu davranış çizgisi, Almanya'nın ikiliğini yenmek için aradaki arayışı daha da açıyor.

Başka bir yol aranmalıdır. Savaş sonu dönemi bitmiştir. Batı Almanya'da, işçiler, köylüler, aydınlar, dahası burjuvazi çevrelerinde yeni bir savaş öncesi dönem başlamasına engel olmak cabası ve az mi her gün artmaktadır. Batı Almanya'dakilerin çoğunluğu Almanya yeni bir savaş yaratıcısı olmasın diye elden gelen herşeyin yapılmasını istiyor. Biz halkın bu isteğinden güvenliliz. İki Alman devleti arasındaki ayrılığın genişlemesini Batı Almanya'lılar hiç istemiyorlar; tam tersine yakınlaşma yoluna gidilmesini istiyorlar.

Yakınlaşma ve işbirliği için müzakere isteyişimizden kuşkulanan Sosyal Demokrat politikacılar, sözde biz SPD safına fitne sokmak, bu partiyi şaşırtmak dahası bu partiyi vasıllık etmek niyetindeyiz diye bildiriye bulundular. Bu atılımlarımızın ve önerilerimizin amacının salt anlaşma olduğunu büyük bir öz-

denlikle bildiririz. Bundan dolayı Almanya Sosyal Demokrat Partisi Başkanlığının verdiği açık cevaptaki kişiyi yönelmiş hakaret dolu bazı yersiz sözlerle ve iftiralara cevap vermeyecek ve bunlara üzülmiyecek ve aldırmyacağız. Şimdilik görüşlerimiz nice ayrımlı olursa olsun duygusalğa kapılmadan görüşümüzü bildirmekle iyi bir sonuç almak için çaba göstererek davamıza daha çok hizmet etmiş olacağız.

Almanya'nın en büyük iki partisi, birinci planda, barış ve savaş, silâhsızlaşma ve Avrupa'nın güvenliği, demokrasinin sağlanması ve Almanya sorununun barış yoluyla çözümlenmesi için ortam hazırlanmasıyla ilgili olan sorunlar üstünde görüş ve düşüncelerini karşılıklı olarak bildirmelidir. Bizce en önemli ve ivedi iş budur. Bu konular da bir yakınlaşma olursa öbür sorunların çözümü kolaylaşacaktır.

Biz ne iki partinin birleşmesini ne de bir halk cephesi kurulmasını önerdik. Yalnız inkâr edilemeyecek birşey var: İki Alman devleti birleşirse, bu birleşmenin gerçekleşmesi için, Almanya Sosyal Demokrat Parti ile Almanya Sosyalist Birlik Partisi'nin Doğudaki ve Batıdaki işçi örgütlerinin işbirliği yapmaları kaçınılmaz bir zorun olacaktır. İşbirliği yapmamakta direnmek, ikiye bölünme durumunu sürdürmek ve kesinleş-tirmek demektir. Bundan yalnız, Almanya'nın ikiye bölünmesinde ve birleşik, barışçı bir Almanya'nın olmasında çıkarları olanlar yararlanacaktır.

Sayın arkadaşlar!

Açık cevap denilen yazınızdan anlaşıldığına göre, Hristiyan Demokrat Birliği ile Hristiyan Sosyal Birliği'nin güttükleri ve herkesçe bilindiği gibi çıkmaza girmiş bulunan politikayla, sizin Almanya politikamız arasında bir ayırım yoktur. Geçmişte SPD'nin kendine özgü bir Almanya planı vardı. 1960 Haziranında, Hristiyan Demokrat Birliği ve Hristiyan Sosyal Birliği ile yapılan ortaklaşa bir Almanya planı uğruna bu plandan vazgeçildi. Bunun SPD'ye hiç bir vararı dokunmadı. Bu plan, meşrû bir Almanya Demokratik Cumhuriyeti'nin olmadığı düşüncesine ve onun fethine dayanmaktadır. Bunu herkes bilmelidir ki, bu, Almanya'nın yokolmasına giden bir politikadır. Çünkü bir X günü için propaganda yapan ve X gününü hazırlayan gerçekte sıfır gününü, yani Almanya'nın yokolmasını hazırlamaktadır.

1937 yılındaki sınırlar konusunu üstünde direnmek, gerginliği daha da artırır. Hayaller ardında koşmanın sonucu olan bu direniş, maceracıları kıskırtacak ve savaş tehlikesini arttıracaktır.

Ne Sosyal Demokrat Partine de Sosyalist Birlik Partisi Alman büyük burjuvasının geçmişte açtığı yayılma savaşlarından sorumludur. Bu yayılma savaşlarının hedefi, hep sınırların değiştirilmesi üzerindedir. Ne sonuç almı?

Bu istilâ savaşları Alman ulusuna can ve mal olarak çok kayıplar verdirdi. Ve bu durum büyük Alman kapita-

listlerinin ve onun hizmetin de bulunan Ludendorff ve Hitler gibi adamların sicillerinde suç olarak yazılır. Bir 1941 yılındaki Almanya haritasına, bir de 1918 ve 1937 yıllarındaki Almanya haritasına bakalım. Büyük Alman kapitalistlerinin ve büyük toprak sahiplerinin suçları yüzünden 1914, 1919 ve 1937 yıllarındaki sınırlar elimizden gitti. Bu sınırları hiç bir zaman geri alamayız. Almanya'nın büyük kapitalistleri ve büyük toprak sahipleri istilâ savaşlarıyla kudretlerini çoğaltarak Almanya'yı yükseltmek istiyorlardı, ama sonuç olarak Almanya küçülmüş ve en sonunda da ikiye bölünmüş bulunuyor. Üçüncü bir savaştan sonra Almanya'dan geriye ne kalacak? Yirmi yıldanberi, şimdiki sınırları değiştirmek isteyen savaş, politikanın bir aracı olarak alınmalıdır. İşte Hristiyan Demokrat Birliği'nin bilinçli olarak yapmakta olduğu budur. Bu konuda SPD'nin tutumu nedir?

Alman emekçi sınıfı, iki dünya savaşının patlamasına ve dünya uluslarının üstüne felâket çökmesine engel olamadı. Ama bugün Alman emekçi sınıfı, kendi partileri ve örgütleriyle, atom silâhlarıyla yapılacak bir üçüncü dünya savaşının Almanya'da patlamasına engel olacak güçtedir. Bu savaşın patlamasına engel olmakla yükümlüdür.

Açık cevapta, Almanya sorununun çözümü salt Almanya'daki etmenlere bağlı olmadığı belirtiliyor. Biz bu düşünceye birşey daha eklemek isteriz: Tabiatıyla Almanya sorununun çözümü salt Almanya'daki etmenlere bağlı değildir, daha birçok iç ve dış etmenlere bağlıdır. Ama esas etmen olan Alman emekçi sınıfını ve onun örgütünü ve Alman ulusunu bu etmenlerin başında görmemek, bir Almanya politikasından vazgeçmek demektir.

Biz şu konuda Bay Willy Brandt'la bir düşüncedeyiz: Almanların birleşme içinde bir çalışmaları görülmedikçe Almanya sorununda hiç bir ilerleme olmaz.

Biz bu yargıyı tamamlamak istiyoruz: İki Alman devletinin bu hedefe doğru ortaklaşa çabaları görülmedikçe, Almanya sorununda hiç bir ilerleme elde edilemez. İkinci Dünya Savaşı'ndan yengin çıkan devletler bile bu ödevi üzerlerine alamazlar. Alman ulusu bu ödevi kendisi yerine getirmelidir.

Sayın arkadaşlar!

Açık cevapta biz, Batı Almanya'daki liberal demokratik düzeni yıkmak diye anlaşılabilecek bir ekleme yapılmış bulunuyor. Hiç de böyle bir niyetimiz yoktur. Birçok Batı Alman sendikacılarına, sosyal demokratlara, burjuva politikacılarına ve bilimcilere göre, Batı Almanya'daki demokrasiyi biz değil, tersine gerici çevreler zayıflatmaktadır.

Birçok demokratik esasları bulunan bir Weimar Anayasasının eskiden de olduğunu hatırlatırız. Ama bu Weimar Anayasasını, büyük kapitalistler, büyük toprak sahipleri, Alman İmparatorluğundan kalma subaylar ve generaller, gerici basın, daha sonra Şansölye Brüning, Papen ve Sch-

leicher kısıtlamış, en sonunda Hitler o Anayasayı büsbütün yoketmiştir. Birçok Batı Almanya'lı da, Batı Almanya'nın bugünkü durumunu, Hitler dönemi ve savaşla sonuçlanan yolun paralelinde görmektedirler.

Batı Almanya'da devlet yönetiminin en yüksek yerlerinde, Hitler'in eski adamlarıyla kişisel değinde bulunan gerici çevreler vardır! Weimar Cumhuriyeti döneminin Alman İmparatorluğundan kalma yargıların yerine bugün Hitler'e hizmet etmiş hukukçular geçmiştir. Batı Almanya adliyesinde onların kesin nüfuzları vardır, en önemli yerleri tutmaktadırlar. Batı Almanya ordusunun başında Hitler'in subayları bulunuyorlar, son dakikasına kadar Hitler'e bağlı kalmış subaylar... Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra şöyle deniliyordu: «İmparator defoldu, ama generalleri kaldı...» Bugün Batı Almanya için bu söz yine geçerlidir: «Hitler yok oldu, ama onun savaş ekonomisinde en önemli rolü oynayan kapitalistler ve onların yürütme araçları olan generaller işbaşındadır.»

Bazı Batı Almanya kentlerinde bir Yeni Faşist Parti ortaya çıkmış ve oyların yüzde dokuzunu kazanabilmiştir. Bu parti büyümektedir. Weimar Cumhuriyeti'nde geçmiş olayları görmüş ve ibretle gözlemlemiş olan Sosyal Demokratlar, bu yeni olayı bir alarm sayarak ona göre uyanık davranmalıdırlar. İlginç olan, bu Yeni Faşist Parti'nin, Alman faşizminin geleneksel merkezlerinde daha yaygın oluşudur.

Sayın arkadaşlar!

Açık cevapta, bizim Batı Berlin'e sözde cansıkıcı tedbirler uyguladığımızdan yakınıyor. Bunlar doğru değildir. Biz, eski yaraları yeniden deşmek istemiyoruz. Batı Berlin, Soğuk Savaşın bir aracı olarak kullanılarak bize zararlar verdirildi. Bu konu üzerinde artık tartışmayalım. Bu, çok acı bir konudur. Batı Berlin'in bize karşı kötüye kullanılmasından vazgeçilirse, Alman Demokratik Cumhuriyetiyle Batı Berlin arasında bir yakınlaşma olabilir. Batı Berlin, Alman Federal Cumhuriyeti'nin bir eyaleti değildir ve hiç bir zaman da olmayacaktır. Bu statükonun değiştirilmesine yönelik her atılım tehlikeli durumlar yaratır. Berlin, Alman Demokratik Cumhuriyeti içinde, özel durumu olan bir bölgedir. Batı Berlin'i «Alman Demokratik Cumhuriyeti'nin etinde bir kazık», «En ucuz atom bombası» ve «Kışkırtma ocağı» diye betimleyenlerin, yakınmaya hakları yoktur. Alman Demokratik Cumhuriyeti, yurttaşlarının barışçı yaşamlarını ve güvenliğini korumak zorunda kaldı.

Batı Berlin'in militarist çevrelere bir kışkırtma üssü olarak kullanılmasına razı olamazdık ve buna engel olduk. Batı Berlinlilerin çıkarlarını gözönde tutarak Batı Berlin'e ilişkilerimizin dostça gelişmesini isteriz. Ama soğuk savaşta Batı Berlin'de yoketmek gerekir.

Almanya'nın ikiye bölünmesi emperyalist devletlerin ve Batı Almanya'nın büyük kapitalistlerinin eseridir. Bu ikiye bölünme yüzünden birçok insanların ilişkilerinde aksaklıklar olduğu inkâr edilemez. Batı Almanya bize karşı düşmanca politikayı, atom silâhlarıyla silâhlanma, soğuk savaş, ve yirmi yıldanberi güdülen sınırların değiştirilmesi politikasını sürdürürse, insan ilişkilerindeki bu aksaklıkların kalkması için, ne yazık ki pekaz umut vardır. İki Alman devleti arasındaki ilişkileri, ortaklaşa çabalarımızla düzeltebilirsek, bu aksaklıklar da düzelecektir. Batı Almanya'ya geziye gelen Doğu Al-

manyalıların aşağılayıcı işlemlere uğratılması, Batı Almanya polisinin sporcularımıza elbiselerini beğenmediği bahanesiyle yarışmalara girmek-ten engelleyici, yurttaşlarımızın kanunsuzca yakalanmaları ve istenilmeyen yabancı kişi olarak sınır dışı edilmeleri, bu olayların sürüp gitmesi, poile devlet yöntemleridir ve bunlar insan ilişkilerinin düzeltilmesi yolu değildir.

İki Alman devletinin kuruluşundan sonra onüç yıl süreyle sınırlarımız açıldı. 1961 yılındaki Batı Berlin'in özel durumu kötüye kullanılarak, bu açık sınır Alman Demokratik Cumhuriyeti'nden ve onun yurttaşlarından milyarlar çalmak için bir fırsat diye kullanıldı. Batı Almanya'nın tanınmış iktisatçılarından ve Sosyal Demokrat Parti'nin eski milletvekili Prof. Baade, bu anlattığımız yolla, Batı Almanya'nın Doğu Almanya'ya verdiği zararın toplamının 85 milyar marka olduğunu hesaplayarak açıklamıştır. Bizim hesaplarımıza göre, zararımız çok daha büyüktür. Hal kımız işte bu koşullar altında sosyalizmi kurmuştur.

Geçmişte, Batı Almanya hü kümetinin desteğiyle, sistematik olarak sağlık örgütümüzün bozulmasına çalışılmıştır. Bu bozgunculuğu Federal Hükümet yönetiyordu. Uzman doktorlarımızın Demokratik Almanya'dan alınması gibi kötüliklere başvuruldu. Eunları unutmamak, hiçbir zaman da unutmayacağız. Bu bozgunculuklar karşısında yılmadık, yenilmedik. Buna benzer birçok alanlardaki bozguncu örgütler şimdi de Batı Berlin'de çalışmaktadır. Biz, bunları açıklamaktan çekinmiyoruz. 13 Ağustos 1961'de aldığımız tedbirlerle ekonomik durumumuzda önemli ilerleme ve iyileşme olmuştur. Sınırlarımızın güven altına alınması sonucunda, ortaya çıkan tutarlı durumu pekiştirerek barışın korunmasına ve iki Alman devletinin anlaşmalarına hizmet yolunda da yurttaşlarımız fedakârlığa katlanmaktadır.

Dahası var: Onüç yıl sınırlarımız açık bulunuyordu, niçin bunca zaman içinde iki Alman devleti ve iki Alman işçi partisi arasında bir yaklaşma olmadı? Bu da gösteriyor ki, sınırların kapatılması, bugünkü gerginliğin nedeni değildir.

Sınırlarımızın ve yasalarımızın çiğnenmesi için durmadan kışkırtma yapılmaktadır. Bu ahmakça propagandalara kulakasan, bu kışkırtmalara ve çağrılara uyanlar hayatlarını tehlikeye atmış olurlar. Herhangi bir sınırda yapılacak işlem o sınırlı ayrılma devletleri arasındaki ilişkilere bağlıdır. Bu devletler arasında dostça ilişkiler varsa, sınırdaki işlemler de dostça olur. Batı Berlin'den her gün, sınırlarımızın yok sayılması ve yasalarımızın çiğnenmesi için yeni yeni atılımlar olursa, bizim bunlara karşı tedbirler almamız çok tabiidir.

Sayın arkadaşlar!

İki Alman Devletinin birleşmesi, barışın yardımcılığıdır. Almanya'nın birleşmesi, Alman ulusunun barışçı gücünü arttırmalıdır, ama savaş gücünü değil. Gelecekteki Birleşmiş Almanya'ya büyük servetlerin sahibi olan burjuvazi kesinlikle egemen olmamalıdır. Örneğin şimdi Ruhr kömür ocakları bölgesinde olduğu gibi işçi hakları çiğnenmemelidir. Almanya'nın birleştirilmesi, yurttaşların refahına yaramalıdır. Almanya Sosyal Demokrat Partisi, bu konular üstüne düşüncelerini kamuoyuna açıklarsa, Almanya sorunu üstüne tartışmalarımıza yararlı olur.

Alman Demokratik Cumhuriyetinde bizler, emekçi sınıfın ve bütün halkın gücüne dayanarak demokratik bir dü-

zen kurduk, şimdi de sosyalizmi kurmakla uğraşyoruz. Alman Sosyal Demokratlarının yıllarca uğraştıkları davaların pek çoğunu gerçekleştirdik. Örneğin büyük fabrikalar ve büyük endüstri kurumları halkın elindedir. İşçiler, ekonomik plânlamaya ve yönetime katılmaktadır. Büyük çiftlikler, toprak ağalarının geniş toprakları, şimdi o toprakları işleyenlerin olmuştur. Zenginlerin öğrenim ayrıcalıkları kaldırılmış, herkes okuma olanağına sahiptir. Kadınların eşitlikleri gerçekleştirilmiştir. Bütün gençler eşit şansa sahiptir.

Batı Almanya emekçi sınıfının ve onların işbirlikçilerinin izliyecekleri yol her ne olursa olsun, herhalde Alman Demokratik Cumhuriyeti işçilerine ve örgütlerine karşı düşmanca olamaz.

Gelecekteki Birleşmiş Almanya'yı tek parti düzeninde düşünmüyoruz. Çabalarımızın hedefi olan gelecekteki Almanya'nın ne biçim alacağına değin görüşlerin karşılıklı açıklanması sonunda kamuoyuna bir tartışma programı sunulabilir umudundayız.

Açık cevapta, Almanya Sosyalist Birlik Partisinin her şeyi tekelinde tuttuğu iddia ediliyor. Almanya Sosyalist Birlik Partisi, Almanya'nın en büyük partisidir, ama tekelci olduğu doğru değildir. Bildiği gibi Alman Demokratik Cumhuriyetinde beş parti vardır. Bu beş parti gönülden işbirliği yapmaktadırlar.

Karşılıklı konuşmamıza ilk adım olarak bir öneride bulunuyoruz: Doğu Almanya'da Karl-Marx Stadt şehrinde düzenlenecek bir toplantıda hem SPD, hem SED temsilcileri söz alsınlar. Bundan sonra da, Batı Almanya'da Essen kentinde böyle bir toplantı düzenlensin. Almanya Sosyal Demokrat partisinin gönderilecek temsilcilerinin tam bir güvenlik içinde söz serbestliğinde bulunacaklarına garanti verilir. Essen'deki toplantıya gelecek temsilcilerimizin de aynen güvenlik içinde bulunacaklarına söz verilmesini istiyoruz.

Yapılacak bu ilk denemeye göre, SPD Başkanlığı ve SED Merkez Komitesi, gelecek müzakereler konusunda teşebbüse geçebilirler.

Öbür partilerin de müzakerelerine gelince, biz bu konuda yetkili değiliz. Batı Almanya'nın Hristiyan Demokrat Birlik Partisi ya da öbür partileri isterlerse, Doğu Almanya'daki ilgili partilere aralarında müzakereler için başvurabilirler.

Her işin başlangıcı zordur. Tartışmalı sorunları çözümlemek ve Almanya'nın iyi bir geleceği bulunan kurtuluş kiyısına birlikte ulaşmak istemimiz olursa bütün zorlukları yenebiliriz. Bu yolda, iki Almanya devleti arasındaki düşmanca ilişkileri son vermek ve Almanya tarihinde yeni bir sayfa açmak gerekir.

İki Almanya'nın en büyük partileri olarak bizler, bu konuda büyük sorumluluk taşıyoruz.

Sayın arkadaşlar! Aramızdaki bütün ayrıklara ve karşıtlıklara rağmen, açık mektubumuzdaki ruhtan esinlenerek, ileride de bu yolda çalışmaya çaba göstereceğiz. Almanya Sosyalist Birlik Partisi ile Almanya Sosyal Demokrat Partisi arasındaki sorun, bir partinin öbürüne üstün gelmeye çalışması değildir. Bunun tam tersine, Almanya emekçi sınıfının yararına ve Alman ulusunun mutlu yarınları uğruna, her iki parti birlikte zafere ulaşacaktır.

Almanya Sosyalist Birlik Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri
W. Ulbricht

Tinbergen'in Nasihati!

Uluslararası kollokyuma katılmak üzere gelen Profesör Tinbergen'in Türkiye'den ayrılırken D.P.T. mensuplarına iletmek üzere bıraktığı mesaj, ülkemizde plânlama teşkilâtının bugün düştüğü durumu açıklaması ve bugüne kadar teşkilâtın en güvenilen teknik müşavirlerinin plânlama anlayışını ortaya koyması bakımından çok ilgi çekicidir.

Biz öncelikle Profesörün şu cümlesinde açıklanan plânlama anlayışını eleştirmek istiyoruz: «D.P.T. nin dış organizasyonu ile ilgili olarak düşündüğüm; hepimizin hükümet ile idari mekanizma arasındaki ana iş bölümünden haberdar olmamız gereğidir. Hükümet karar verir idare yürütür D.P.T.nin rolü hükümete tavsiye vermek olmalıdır. Bu tavsiyeyi takip etmemek hükümete kalmış bir iştir.»

Profesörün yalnız tavsiye edici bu plân anlayışına ne kadar samimiyetle katıldığı nı bilmemekle beraber samimiyetle inandığı fikri savunmanın profesöre yakışmayacağını düşünerek bunu profesörün gerçek fikri olduğunu kabul ederek eleştiriyoruz.

Geri kalmış ülkelerde plânlama hızı kalkınmayı sağlayacak bir araç olarak, son 10 yılda önem kazanmıştır. Yoksa plânlama teşkilâtı yalnızca verilen bazı politik kararların en iyi olarak nasıl uygulanabileceğini plânlıyan bir organ değildir.

Eğer plânlama yalnız bu dar anlamıyla bir takım den geleri sağlayan, bazı dar boğazları hesaplayan bir elektronik beyin olsa idi geri kalmış ülkelerin büyük ümidini teşkil etmezdi. Türkiye'de de 1960 yılından sonra plânlamaya Tinbergen'in anlayışının üstünde bir fonksiyon yüklediği için yeni anayasa hazırlanırken plânlamaya özel bir önem verilerek D.P.T. nin kuruluşu Anayasa teminatı altına alınmıştır. Eğer plânlama teşkilâtı yalnız tavsiye edici bir organ olsa idi böyle bir anayasa hükmüne ihtiyaç olmuştuk.

Her sosyal sistemde bir karar çevresi ve dolayısı ile çevrenin ve sistemin ekonomik ve politik yapısının özelliği icabı doğan bir karar biçimi vardır.

İdeal olarak bu üç değişken arasında 6 tip ilişki kurulabilir. Tinbergen'in teklif ettiği model bu ilişkilerin yalnız bir kısmını gözönüne almaktadır. Tinbergen'in teklifine göre:

sistem değişkenleri karar çevresini tayin etmektedir. Karar çevresi de plânlama biçimini tayin etmektedir. Bu halde doğan plânlama biçimi, plân kararları, sistem değişkenlerini etkileyeceği için ancak bu sistemdeki mevcut menfaat guruplarının dengesini bozmayacak bir plânlama biçimi olacaktır. Bu halde plânlama mevcut

menfaat guruplarının âletidir. Hızlı ve halk için bir değişmeyi sağlayamaz. Böyle bir plân anlayışına sahip olan profesör kolaylıkla şöyle diyebilmektedir: «Eğer bir kimse, kendi inancı dışında iş yaptırıldığını hissediyorsa, istifa etmeğe karar verebilir. Yerinde kalmak istiyorsa verilen işi yürütmek zorundadır». Kanımızca böyle bir anlayış plânlamayı kolaylıkla hâkim gurupların etkisi altına sokacaktır.

Demokrasi ile idare edilen geri kalmış ülkelerde, plânlamadan gerçekten kalkınmanın aracı olarak yararlanılmak isteniyorsa karar çevresi ile karşılıklı bir münasebeti kurmayı icab ettiren ikinci tip bir model anlaşılmalıdır.

Üç değişken arasında eğer bu tip bir etki ağı varsa, plânlamadan birşey umabiliriz. Bu modele göre plânlama teşkilâtı karar çevresinin bir âleti değil, fakat bir unsuru olmaktadır. Bu halde plânlama teşkilâtı hiçbir şekilde yalnızca tavsiyeler veren bir akademisyenler grubu değil, daha iyi bir plânlama şekli ortaya koymak için ağırlığını koyan bir baskı gurubu olmaktadır. Bu halde plânlama teşkilâtı politikacının oynacağı değil politikacının dilettiği oyunu oynamasını önleyecek bir teşekküldür.

Devlet Plânlama Teşkilâtının kuruluşunda, problem Tinbergen'in tavsiye ettiği gibi doğrudan doğruya hükümetlerin âleti olarak düşünülmemeyi bu teşkilâtın bir devlet kuruluşu olması öngörülmüştür.

Türkiye'de hazırlanan plân Hükümet plânı değil Devlet plânıdır. Aksi halde plânın 5 yıllık dönemlerde değil seçim devrelerine göre dörder yıllık dönemlerde hazırlanması daha cazip olurdu. Devlet plânının ve yıllık programların hazırlanmasında karar sırası, Anayasa, plânlama hedef ve stratejisi, 15 yıllık plân, 5 yıllık plân ve yıllık programlardır. Hükümet programı bu sıra içinde değildir. Plân bütçe üstü bir belge olarak görülmektedir. Plân bu karakteri ile iera organına yol gösterici bir özellik kazanmaktadır. Anayasada plân bütçeliğini koruyacak bir kararın çıkarılması öngörüldüğüne göre, plânlama bir anlamda teşrii organa bile yol gösterici olmaktadır.

Bugün yeni anayasamızın getirdiği teminatlarla, idare ve politika oldukça ayrılmaya çalışılmıştır. İdarenin politikaya direnmesi bahis konusudur. Bu direnmede idareyi objektif kılan araç ise 5 yıllık plândır.

Devlet plânlama teşkilâtının kuruluş statüsü ve yüklenildiği fonksiyonlarının icabı Hükümet ile diğer normal idari teşkilâtın kurduğu münasebetlerin ötesinde bir durumu olması gereği aşikâr olmaktadır.

Plânlama teşkilâtı bu baskı gurubu fonksiyonlarını nasıl kuracaktır? Tabiiyle bu, bir politik partinin yaptığı gibi olmayacaktır. Plânlama politik organa çeşitli alternatifler hazırlama durumundadır. Plânlama teşkilâtı sonlu sayıda alternatifler üzerinde çalıştığına göre bu noktada bir takım politik

tercihi kendiliğinden yapmaktadır. Ayrıca bu alternatiflerin birbirlerine nazaran fayda ve zararlarını sayarken politik kararları etkileme durumundadır. Hükümet bunlardan herhangi birini seçerken, yalnız sistemin ekonomik olarak hangi kazanç ve faydayı sağlayacağına göre seçmemekte, ayrıca politik oy kaygılarına göre hareket etmektedir.

Plânlamacının seçim kriteri ekonomik ve sosyal kalkınma göstergesinin maksimize edilmesi iken, politikaçının kriteri oy miktarının maksimize edilmesidir. Bir alternatifin her iki kriterine göre en iyi teklif olması bir tesadüftür. Böyle olunca çışma kaçınılmazdır. Her alternatif, politikacıya göre bu alternatifin halka götürdüğü hizmetlerin sağlanacağı oy miktarı ile, alınması gerekli (tedbirin) verginin kaybettireceği oy miktarı arasında yapılacak marginale analize göre değerlendirilecektir. İşte plânlama teşkilâtının rolü bu analizde ortaya çıkmaktadır. Plânlama teşkilâtı, kendisince en iyi alternatifin seçilmemesi halinde halka ve diğer baskı guruplarına ödeyecekleri pahası bildirmelidir. Böylece politik organ bu en iyi alternatifini seçmemesi halinde ödemek durumunda kalacağı bir politika paha ile karşı karşıya kalacaktır. Artık politikacı marjinal analizini yaparken en iyi alternatifini seçmemekten dolayı kaybedeceği oyu da hesaphıyacaktır.

Bu durumda Plânlama teşkilâtının ve elemanlarının görevi politik bir baskı gelidiğinde istifa etmek değildir. Akademik üstünlüğü ve nötr olmasının avantajları ile bir politik paha yaratıp politik guruplarla pazarlık gücü ortaya çıkarmaktır.

Tabii ki bu pazarlık gücü plânlama teşkilâtının her elemanınca kullanılmayacak ve profesörün pek haklı olarak dediği gibi, organizasyon hiyerarşisi içinde kullanılacaktır. Bu ise plânlama teşkilâtının müstesar ve daire başkanları seviyesindeki idarecileri tarafından yapılacaktır. Plânlama teşkilâtında liderliğin en önemli vasfı bu olmalıdır.

Bugün Müstesar ve daire başkanlarının bu fonksiyonu yapamaması daha alt kademede çalışan elemanların tamminsizliklerine neden olmaktadır. Bu ise profesörün şikâyetçi olduğu hiyerarşi bozukluğunu doğurmaktadır. Profesörün düşüncesinin aksine bugün şikâyet edilecek konu, alt kademe elemanlarının bir kısmında da olsa üst kademeyi görevini yapmağa zorlamak için doğan şuur değil, üst kademedeki liderliğin yetersizliğidir. Hiyerarşinin bozulması ancak bir sonuçtur, neden değil.

Profesörün unuttuğu en önemli busus bu lidersiz bırakmayı şuurulu bir taktik halinde uygulanan bir Başbakanın bulunmasıdır. Bir plânlama teşkilâtının müstesarlığına 9 aydır tayin yapılmayan ve plânlama teşkilâtını başsız bırakan tutumdur. İkinci 5 yıllık plânın hazırlanmış ve kritik devrede plânlama teşkilâtını müstesarsız bırakacak anlayış en çok tenkide muhtaç olan husustur.

Böyle bir nasihat yapmanın haklı göstermek için çeşitli bahaneler arayan profesör bu konuda da konuşmak için pek çok sebep bul-

labildir. Böylece kendi adının, plânlamanın sabote edilmesinde hükümet tarafından kolayca kullanılabilmesini önlemiş olurdu.

Prensip olarak Tinbergen'in düşüncelerine katılıp plânlama teşkilâtından yana çıkmamıza rağmen, teşkilâtın bugünkü duruma düşmesinde plânlamada çalışan elemanları da sorumlu buluyoruz. Tinbergen böyle bir nasihatname bırakması gereğini hissetmesi devlet plânlamanın bugünkü ve son zamanlardaki idarecilerinin ve elemanlarının küçük menfaatlerine prensiplerin ötesinde önem vermeleri dolayısı ile olmuştur. Ayrıca bunun diğer bir nedeni de elemanların üst kademe idarecilerini yönetecek bir baskı kurmak üzere birleşememeleridir.

Bu konuda en önemli hususlardan birisi plânlamanın diğer idari mekanizma ile olan münasebetlerinden ortaya çıkmaktadır. İdari mekanizma ile devlet plânlamanın politik baskıya karşı müştereken oynayabileceği rolden önce bahsetmiştik. Profesörün pek haklı olarak belirttiği gibi D.P.T. teknik personeli diğer idari teşkilâtlarla kurması icap eden koordine edici yol gösterici rollerini akılcı ve teknik yolla sağlamak yerine, beğenmez olmak ve kırcı olmak ile sağlamağa çalışmaları, DPT teknik personeli ile idari mekanizmanın diğer elemanları arasında işbirliğinden çok bir çekişme ortaya çıkarmıştır. Bu tutum D.P.T. politik kuvvetlerce tutulurken kısmen yürümüştür. Politik ortamda değişme olunca, icracı organlarla münasebetler çok farklı yön almıştır. Bu durumda DPT'nin politikman kurtarılması için diğer idari organlar yardımcı olmamıştır.

Çeşitli ihmaller, baş müşavirinin geri kalmış ülkeler için öngördüğü plânlama anlayışını, yanlışlıktan başlayarak çeşitli hükümetlerin samimiyetsizliği liderlerinin yetersizliği en sonda plânlamada çalışan elemanların yeterli bir politik şura erişememesi gibi nedenler kümelenecek bugünkü durumu meydana getirmiştir.

Büyük ümidler, Anayasa teminatı ve aydınların çok önemli desteği plânlamanın bugünkü duruma gelmesini önleyemedi.

Profesör Tinbergen gibi birçok geri kalmış ülkede müsavirlik yapan ve bu ülkelerin yapılarını tanıyan bir kimseden gelecek tavsiyenin gereklerine daha uygun olması beklenirdi. Tinbergen'in bu vaziyi hazırlamasını gerekli kılan nedenleri ve bunun kulisini bilmediğimiz için yalnız metin üzerinde durmayı uygun bulduk.

392 Sayfa, 12,5 Lira
YÖN YAYINLARI
P.K. 512 — İstanbul

TOPLUMCU TİYATRO ÇABALARI ÜZERİNE

Mesut Işık

Üzerinde tartışmalar olup bitmiş, yolu, yöntemi belirlenmiş ve halk (!) için eyleme geçmiş olan kuruluşlar üzerinde «Urken bir fincancı katırı olarak» (!) değil de; az gelişmiş ve bitmemiş bir kurtuluş savaşı içinde olan ülkemizde birikmiş olan değerlerin ve güçlerin halk adına kullanılması, harcanması üzerinde sorumlu her vatandaş gibi önemle tartışmak, bilim sel bir yöntemle her türlü eylemi eleştirmek, olumlu ve olumsuz yönleriyle bu eylemleri belirlemek vazifemizdir.

Uzun sanat tartışmalarını şimdilik bir yana bırakarak işe; Fakir Baykurt'un «Tiyatro TOS kuruluşunda telâş olan» ilgililerin ve okuyucuların kafasında yer alan sorunlarında karşılığı olacak» açıklamasında hiç de açıklığı kavuşmamış olan, bir kuruluşla ve dolayısıyla toplumcu tiyatro ile ilgili sorunları açık tartışabilir hale getirmekle başlayalım.

Genel Sanat kuramları içinde zaman la koşullu olan tiyatro da belirli tarih dönemlerinde, belirli toplum katlarının, düşünce, istek, gereksinme ve umutlarını yansıtır. Bütün tarih sürecinde hâkim sınıfların evrenselleştirmeye çalıştığı dünya görüşlerine uygun bir gelişim gösteren tiyatro da, çağımızda, sosyal mücadelelerin en keşkinleştiği bir dönemde, yeni bir sınıfın dünya görüşü ile biçimlenen, yeni bir tiyatro ile karşılaşmıştır. Temel kapitalist düzenin esas gelişmelerinde olan bu karşıt oluşun, aynı dünyanın üyesi olmaya zorlanan toplumumuzda da kaçınılmaz belirtileri olacaktır.

Bugün az gelişmiş bir ülke olan Türkiye'de çok eski bir geçmişi olan oyun sanatının, son 50-60 yılda iyice belirleşip bugünkü görünümüne ulaşmasında, diğer sanat kollarında olduğu gibi, ülkemiz ve dünyada ekonomik ve sosyal değişimlere uygun bir gelişim vardır.

Şöyle ki; son dönemlerini emperyalistlerin ameliyat masalarında, çeşitli operasyonlar altında geçiren imparatorluğun beyni olan Saray, çevresi ve İstanbul'a, tiyatro da bize göre yeni yapısıyla bir nevi narkoz gibi, batılılaşmış aydınlarımız (3), misafir kumpanyalar, ve zamanın burjuva tiyatro otoriteleri (Antoine, vs.) tarafından getirildi.

Oyun yeri, oyun, oyun yapısı, sanatçısı ve bütünü ile tiyatro batının hâkim sınıfı burjuvazinin dünya görüşü ile çevrelenen bir sanat anlayışının verileri olarak batılılaşmış aydınlarımız tarafından maymunvari bir taklitçilikle toplumumuza sokuldu. Her şeyi ile batılılaşmak (!) isteyen (alafrangalaşmak) aydınlarımız, bu gereksinimleri duyan toplum katının arzularını uyarınca tiyatromuzu da batılılaştırdılar.

Emperyalizme karşı Mustafa Kemal'in önderliğinde verilen bir kurtuluş savaşını izleyerek, devrimci güçlerin milî burjuvazi önderliğinde kurduğu, Cumhuriyet döneminde, tiyatromuz da, Cumhuriyetimizin bugüne kadar sürdüğü gelişimle Kurtuluş Savaşını izleyen devrimci hamlelerin değişen hâkim sınıflar elinde yozlaştırılmasına uygun bir biçimde günümüze ulaştı.

Tiyatrocularımızın ve aydınlarımızın çok yakından bilmeleri gereken Cumhuriyet sonrası tiyatromuzun, bütün gelişimi ve yapısı ile sağlam bir gözle bakıldığında, hizmet ettiği toplum katının menfaatlerine uygun bir bütünlüğe kavuştuğu görülür. Beklan Algan'ın da çok iyi bir şekilde belirlediği «Batı örneği tiyatro çalışmaları» (4), bizim batı örneği olmayı amaçlayan toplum katına gayet uygun düşmüştür. Bu tiyatro ile halkımıza öncelikle edeplice tiyatro seyretmek öğretildi. Sonra da edeplice oturmalari ve yaşamaları için gerekli nasihatler, ahlak dersleri, yaşama örnekleri verildi. 1950'lere kadar, hâkim millî burjuvazinin önderliğinde girilen evrimci hamleler içinde, halkveçleri ile oyuncu kolları yurdun dört bir yanını sardı. Başlıyan halkçılık akımı ile tiyatromuzda da temelsiz denemeler oldu. 1950'lerde komprador — ağa sınıfı elbirliği ile temsil ettiği millî burjuvazinin çeliken menfaatleri ile çıkmazlara giren hükümetlerin, diktaya varan baskısı ve zorunlu ekonomik çöküntüden yılan, «kendiliğinden sınıf» (5) halinde olan geniş emekçi tabakaları, bilinçsizlikleri neticesi, çeşitli vaatlerle aldatarak iktidarı elde etti. 1950'yi izleyen yıllarda, ağa-komprador işbirliğinin yaygın propagandasını yoptığı özel teşebbüscülüğün dayandığı soyguncu politikaya, birikmiş değerleri hudutsuz sömürmeye ayak uyduran özel teşebbüs erbabi (!) tiyatrolarımızda da veyansın ettiler. Bu sınıfın arzularını uyarınca tiyatromuzda köşebaşı bankaları gibi bir özel tiyatroculuk furçası ald; vürüdü. Kazanc için yapılan ve kompradorlaşan ekseri sanatçılarımızın önderlik ettiği bu furça, çok de-

ğişik yollarla bir çok ticari dalevere yuvası doğurdu. Yapısıyla işleyişiyle ve gerçek amacıyla, tezelden milyoner olmak isteyen teşebbüs erbabımız işletmelerine benzeyen, bu tiyatrolarda; her tabakadan insana (tiyatroya gelebilen), aynı burjuva özlemleri emdirilmeye çalışıldı. Hayal edilen dünyanın tuttuklarına, bütün seyircilere ortak edildi. Aynı duygulara ortak edilerek aralarındaki ayrımlar ortadan kaldırılmaya, uyutulmaya, unutturulmaya kalkışıldı. Brecht'in «Duygular her vakit tamamen belirli sınıflara göre ayrılmış bir temel taşırlar; her defasında tarihsel, ayrııcı özelliklerle sınırlanmış ve bağlanmış bir biçim de açığa vururlar kendilerini. Sanat eserlerinin duygusal etkileri için bunlara uyan çıkarlar aranmaya kalkışıldı mı belirli duygularla belirli çıkarlar arasında bağlantı kurmak pek zor değildir.» (6) diye temel niteliğini belirttiği, burjuva sınıfı tiyatrosunun, seyircileri burjuva duygu ve menfaat potalarında uyutup, onlara evrensel bir bütünlük kazandırmayı düşünerek ortaya koyduğu yapıtlar; bizde de hâkim sınıflar tarafından rağbet ettirilen göstermelikler oldu. Yapılan işin neye hizmet ettiği çok açıktı. Hâkim sınıfların kendi menfaatleri uyarınca aktarıp, gerçekleştirmesine izin verdikleri tiyatro, yapısı gereği dayandığı ekonomik temeli ile bu sınıfların egemenliği altında olmaya mahkûmdu. Zaman zaman devlet, şe-

hir ve bazı özel tiyatelarda görülen ilerici hamleler de, bu sınıftan yöneticiler tarafından çeşitli yollarla kapı dışı edildi.

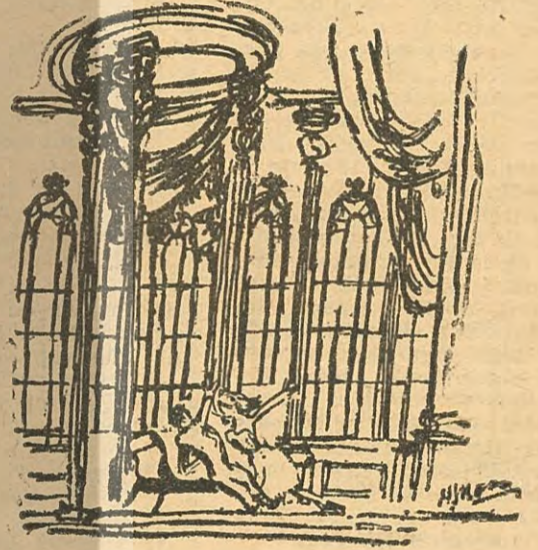
27 Mayıs hareketi sonu, tiyatrolarımız ortaya çıkışlarında taşıdıkları gerçek amaçları uyarınca, toplumumuzda beliren yeni uyanışlara kulak vererek, kurnaz birer müteşebbüs edasıyla, toplumcu tiyatromun da ticaretine giriştiler. Özellikle, özel tiyatrolar bu konuda akı almaz cam bazlıklar yaptılar, yapıyorlar. Brecht oyunları, Brecht'vari oyunlar, toplumsal sorunlarımızın ticaretini yapan oyunlar aldı yürüdü. Yer yer aydın çevrelerde niceliksiz değişimlere yol açan bu çabalar, bir bakıma belki faydalı da oldu. Ama neler pahasına? Ülkemizde, ilkel de olsa bir endüstri haline gelen tiyatro, çarkları arasına aldığı genç kuşakları da yedi bitirdi.

Bu çarklara kendilerini kaptırmaya çalışıp, başka olanakları zorlayarak toplumsalcu adına yeni ataklar ve direnmelerle birşeyler yapmaya (boş durmaktansa) çalışanlar da oldu bu dönemde.

Fakat klişeleşmiş aktarma düşüncelerle politik eyleme giren toplumsalcularımızın düştükleri yanlış, toplumcu tiyatro yapmaya girişen aydın sanatçılarımızın eylemlerinde de aynen ortaya çıktı.

**GELECEK HAFTA
BİR UYARMA VE TARTIŞILMASI
GEREKLİ SORUNLAR**

- (1) YON 14 Ekim 1966 Tiyatro TOS üzerine açıklama. Fakir Baykurt.
- (2) Aynı yazı
- (3) Batıcılık Ulusculuk ve Toplumcu-sal Devrimler S. 192-193: Niyazi Berkes Yön Yayınları
- (4) Akşam Gazetesi 8 Kasım 1966
- (5) Mao Tse-Toung Çin İnkılabının teorik meseleleri çev. K. Sahir Sel, Sosyal Yayınlar S. 18
- (6) Epik Tiyatro Üzerine B. Brecht Çev. Kâmuran Şipal, DE Yayınları S. 94.

A. Kadir'in «1938 Harp Okulu Olayı ve Nâzım Hikmet» adlı kitabı bugünlerde çıkacak. Bu kitabın hazırlanmakta olduğunu daha önce de okuyucularımıza duyurmuş ve kitabın baş tarafından bir bölümü yayınlamıştık. Şimdi de aynı kitaptan çok ilgi çekici bir parçayı sütunlarımıza ahıyoruz:

1938 HARP OKULU OLAYI VE NAZİM HİKMET

A. Kadir

Bir akşam üstü götürüldük askeri ceza evine. Bu askeri ceza evi, Ulus matbaasının az aşağısında ve sağa düşerdi. Bir tepecik arkasındaki düzlükteydi.

Ceza evi küçük bir kılla gihiydi. Yukardan bakılınca dik dörtgen şeklindeydi. Büyük bir avlusu vardı. Bu avlu ortadan alcaık bir duvarla ikiye ayrılmıştı. Bir yanı gedikliler ve erlerin, bir yanı da subaylarındı. Bir yandan bir yana, yani subaylar tarafından erler tarafına geçmek için kenarda bir aralık bırakılmıştı. Erlerin tarafında olan avluda bir havuz vardı içi su doluydu. Subayların tarafında da bir uzun kavak ağacı, küçük küçük akasyalar ve başka ağaçlar vardı. Oldukça bakımlıydı ceza evinin avlusu, sirindi de.

Tabii bizim geleceğimiz ha-

pishane idaresine bildirilmişti önceden. Bize gedikliler bölümünde bir yer ayrılmıştı. Biz, bir süngülünün nöbete durduğu ana kapıdan içeri girerken, subaylar bölümünde bir odanın kapısında ayakta durmuş olan Nâzım gülerken ve selâmıyarak karşıladıydı bizi. O zaman önden bir dişinin kırılması olduğunu farkettiydim. Karar gününden sonra, bir iki gün içinde kırılmış bu diş yemek yerken, zaten burgulu takmamış. Biz de onu selâmlayarak merdivenlerden aşağı indik ve ters yana gedikliler tarafına götürüldük.

Bize ayrılan yer küçük bir odaydı. Demirli iki penceresi vardı. Beş altı kişil sığacak kadar genişlikte bir ranza. Bir de küçük sac sobadan başka bir şey yoktu. Ranzanın üstünde incecik ot yatakları, ya-

REKLAMINIZI
GAZETE VE DERGİLERLE
DEĞERLENDİRİN!

BASIN ILAN KURUMU

YURT İÇİ VE YURT DIŞI REKLAMLARINIZ İÇİN

HİZMETİNİZDEDİR.

Genel Müdürlük :

Cağaloğlu, Türkocağı Caddesi No. 11
İstanbul

Telefon : 27 66 00 - 27 66 01

Telgraf adresi : BASINKURUMU

BASIN — 23512

ORHAN KEMAL'in en son eseri YALANCI DÜNYA

ÇIKTI
BÜTÜN KİTAPÇILARDA

AĞAOĞLU YAYINEVİ: Ankara Cad. 37/7 İstanbul

VARLIK KİTAPLARI

Varlık Yayınevi bu ay size yeni kitaplarını sunar:

1. Cep Dergisi, Aralık sayısı çıktı, 3 lira.
2. R. Lewinsohn: Cinsi Adetler Tarihi, 8 lira.
3. Edebiyat Terimleri Sözlüğü, L. S. Akalın, 5 lira.
4. O. Henry: Yaşayan Görür (Seçme hikâyeleri) 4 ll.
5. Orhan Veli: Bütün Sırtları, 10. Baskı, 4 lira,
6. Cahit Sıtkı Tarancı (Sanatı ve eseri) 2 lira.
7. Dede Korkut Hikâyeleri (Halk Kitapları) 3 lira.

Cağaloğlu Yokuşu, 40, İstanbul

YÖN — 172

Attilâ İlhan'ın defteri

tağların üstünde beylikler ve battaniyeler seriliydi. Nâzım bu odada kırk gün tecritte kalmış, sonra kapısı açılmış ve güneşe çıkmaya başlamış. Bizim geleceğimiz haber alınca o subaylar tarafında bir odaya götürülmüş, bize de bu odayı hazırlamışlar. Dördümüze ayrılmıştı bu oda. Orhan, Necati, Ömer ve bana Mustafa Ergun yandaki erler koğuşunu daydı. Erlerin hepsi de yerde ot yataklarda yatıyorlardı.

Odaya yerleşirken Necati şöyle diyordu:

— Aman be, ne olursa olsun, yarın güneşe çıkacağız ya!... Güneş görmedi yüzümüz kaç ay var!

Odaya verileştikten sonra, biz hemen subaylar tarafına geçip Nâzım'ı görmek istedik. «O yana geçmek yok!» dediler, «Yasak!» O halde Nâzım bu yana geçsin. dedi.

Biz gelince onun da bizim tarafa geçmesine müsaade edilmiyormuş. Çok fena olduk. tamiz kağıt.

O gece ot yataklarda uyduk.

Ertesi sabah, «Müdür çağırıyor» dediler. Hiç gülmeyen, buruşuk, sert suratlı bir binbaşydı. Hepimize dik dik bakarak adlarımızı sordu. Sonra:

— Doğru oturacaksınız! Buranın disiplininden dışarı çıkmayacaksınız! O herifle (Nâzım'ı kast ediyordu) konuşmak katı surette yasak! Bir kelime bile konuşmak yok! Onunla bununla sivas meseleleri filân zinhar! sonra karışmam! Hadi gidin bakalım şimdi!

Tepemiz atmıştı. Nasıl da tam adamına çatmıştı. Suratlarımız asıldı. Cigara üstüne cigara yaktık. O gün hırslıdan Orhan Alkaya, sudan bir sebeple, bir eri tekmeledi. Biz ce hiç hoş bir şey olmamıştı. Ama etkisi olumlu oldu hapishanede. Subay namzetleri olduğumuz hemen anlaşıldı. Artık erler ve gedikliler bizi görünce saygı duruşuna geçiyorlardı.

Hapishane müdürünün postası bir İbrahim vardı. Uzunca boylu, dal gibi, gözleri hep güler. Akşama doğru o geldi odaya:

— Yarın sabah merkez komutanı teftişe gelecek, haberinizi olsun. dedi. Yataklar iyi düzenlenmiş, yerler sulanmış ve süpürülmüş olsun. Kapının önünde kâğıt, pislik olmasın. Bunlara çok dikkat eder o. Sinirli, barut gibi adamdır. Dikkat edin efendiler aman! Biz de namını duymuştuk merkez komutanının. Demir Ali diye dolaşırdı Ankara'da namı.

— Hadi bakalım, al bir tane daha, dedik. Biri yetmezmiş gibi!..

Ertesi sabah erkenden kalk t.k. İbrahim'in dediklerini yaptık. Odayı bir güzel havalandırdık. Çıktık kapının önüne bekledik. Merkez komutanının sırf bizi görmeye geldiğini de söylemişlerdi bize. Sabırsızlanıyorduk. Gelsin de ne olacaksa olsun, bağırarak çağırarak mı, küfür mü edecek, ne edecek etsin gitsin, biz de kurtulalım, diyorduk. Böyle sıkılara hiç tahammülümüz kalmamıştı artık.

Saat onla on buçuk arasında geldi. Onu cezevinin kapısında görürü görmez, içeri odalarımıza girdik. Biraz sonra müdürün odasında olduğu, kahvesini içtiği haberi geldi. Biraz daha bekledik. Bize gelmek üzere kalktığı ulaştırılınca, ayakta esas vaziyetinde geçtik. Neden sonra dışarda kalın kalın konuşmalar duyduk. Az sonra ırıl gövdesiyle içeri girdi. Arkasından hapishane müdürü ve bir de üstteğmen vardı. İri kıym bir adam di merkez komutanı. Esmerdi. Doğuluydu her halde. Renginden ve konuşmasından öyle anlaşılıyordu. Kocaman göbeği göğsünün hemen biraz altından başlıyordu. Manevra kemerini çok sallapatı takmıştı, kemerin tokası göbe-

ğin üzerine düşmüş gibiydi. Sesi çok kalındı. Bizi görünce görmez, ağzı açık kaldı:

— Allah Allah!... Dedi. Allah Allah!... Bunlar ne bel Çocuk bunlar yahu!...

Sonra arkasına dönüp, hapishane müdürüne doğru:

— Allah Allah!... Dedi gene.

Yüzü yumuşayıvermişti merkez komutanının.

— Nerde bunların hocaları?

Hapishane müdürü:

— Subaylar tarafında, efendim. Oraya aldık onu.

— Çağırın onu bana.

Üsteğmen hemen koştu Nâzım'ı getirmeye. Dakka geçmedi. Nâzım girdi içeri. Biz hazırol vaziyetini hiç bozmadık, askerce dimdik ve canlı canlı, merkez komutanının gözleri içine bakıyorduk hep. Nâzım da geldi hemen başa geçti, bizim gibi hazırol vaziyetinde:

— Buyrun efendim, beni emretmişsiniz, dedi.

Ne de olsa Nâzım Deniz Harbiyesinden çıkmaydı. Askerliğin bu taraflarını unutmamıştı.

— Yahu, dedi Nâzım'a merkez komutanı birdenbire, siz ne istiyorsunuz böyle Allah'a kına? Bizim memleket nerde, nazım nerde!... Almanyalılar yapıyor bunu, ama nasıl yapıyorlar, fabrikaları çalışıyor, fabrika bacalarında dummanlar çıkıyor onların boyuna. Bizde söker mi bu nazım?... Biz fukara bir memleketiz öe!

Bir yandan da bize ayrı ayrı göz gezdiriyordu.

— Bu çocukların hali ne olacak peki şimdi! Hem bak sana pufla gibi yatak getirilmişler... Oh kekâl!... Yandaki koğuşu gördün mü? Orda yatan askerleri gördün mü?... Onlar orda yerde, taş üstünde, ot yataklarda yatıyorlar. Bak bunlar da tahta üstünde yatıyorlar, ot yataktaki... Hani, müsavat dediniz, nerde?... Sen pufla gibi yataktaki yat, onlar ot yataktaki yatsın, hani nerde senin müsavat dediğin? Bu mu müsavat?... Bunları dedi ve gözleriyle Nâzım'dan cevap bekledi. Biz de Nâzım'a döndük yüzümüzü. Nâzım:

— Haklısınız ama, efendim, dedi, biz sefalette müsavat istemiyoruz, refahta müsavat istiyoruz. Gayemiz onu ot yataktan kurtarmak. (*)

Nâzım bunu der demez, merkez komutanı Demir Ali, ağır iri ellerini göbeğine şap şap vura vura güldü ve sevincini saklayamadı:

— Oh, oh, oh!... İşte bu hoşuma gitti. Aferin sana, bu hoşuma gitti. Akıllı adamsın. Bu cevabına çok memnun oldum, dedi ve hemen arkasından ciddileşerek ekledi:

— Bu çocukların hayatı mahvoldu. Bunlar sivil hayatta ne yaparlar? Sen bunlara hocalık et burda bari, bir şeyler öğret. Hayata atılınca bir şeyler becersinler bu yavrucaklar...

Ve hapishane müdürüne dönerek:

— Bu çocukları da subaylar tarafına alın. Orda bunlara bir oda ayırın. Bunlar hep bir arada çalışsınlar orda.

Dedi. Oyle sevindik ki hepimiz, sarılıp ellerini öpümüz gelmişti bu merhametli, bu baba adamın.

— Sağ olun, komutanımız, sağ olun! Dedik.

Oyle içten, canı yürekten demistik ki bunu, albay da anladı sevincimizin sınırsız olduğunu. İçini çekerek, ağlar gibi bir halle uzaklaştı bizden.

(*) Nâzım'a sormuştum sonradan bu yatağın nerden geldiğini, Ankara'daki akrabalarından istemiş. Ya teyzesinden, ya da Cebesoy'lardan gönderilmiş yatak. «Bel ağrılarım tuttu ot yataktaki yataktan, dayanmadım ağrılara...» dedi.

21 Kasım Pazartesi

Bu yıl, son yaz uzadıca uzadı; Yağmur, uyarıcı soğuklar iki günden fazla nedense tutunuyor, arkasından hemen yine cıvahl Akdeniz aydınlığı; sonsuz bir tatil sorumsuzluğunu ıstıtan güneş, Körfez'deki bimez tükenmez köşe kapmacalarına inatla devam eden beyaz vapurlar, palmiyelerin budukları her hoş manzaraya rahatça yerleşip ayrı bir yeşillik uyandırıyorlar!...

Dün bir deniz kahvesinde tartışan gençleri uzaktan dinledim. Milliyet'in Türk sosyalizmi üzerine yayınladığı yazıları kesip biçiyorlardı. Düşündüm ki, herkes gücüne göre bir takım sonuçlara varıyor, çözüm yolları arıyor. Türk sosyalizminin, tarihinde ilk defa olarak, işke çapında az çok örgütlenmiş bir partiye, parlamentoda milletvekillerine, ilginç yayın organlarına kavuşması yönünden konuya bakanlar için sonuçlar olumlu sonuçlardı. Yalnız bu değerlendirmede eski ölçülerin (critere) kullanıldığını göz önünde bulundurmak da faydalı ve gerekli. Eski ölçüler, sosyalizmin adını ananların ezildiği, sosyalizmden geçtim az buçuk toplumuca kafalı aydınların «çift gölgeyle» dolayıştığı dönemlerden kalma. Böyle olunca, yüz birlerce oy, milletvekilleri, her ilde bir kuruluş dev başarıları gibi görünüyor. Bence bu olgu, bilmem deyim uygun düşecek mi, Türk sosyalizminin amatörükten profesyonelliğe geçiş diye alınmalı, bu sonuçlar öyle değerlendirilmeli. O zaman acaba ne görürüz?

Ulusal bir parti olarak, durum, tek sosyalist partimiz için o kadar parlak sayılmaz: Örgütlenme kusurlarını, yetmişin millitant azlığını, parti için kan dolaşımının sık sık tıkanmalar yapması gibi aksaklıkları bir yana koysak da, şunu görmezlikten gelemeyiz: İşçi Partisi, henüz bir işçi partisi değildir. İşin kötüsü, nasıl işçi partisi olabileceği de belli değildir. Dayanmayı düşündüğü toplumsal katın derinliklerine sokulmuyor. İşçi sınıfımız, sendikamız düzeyinde (Aybar da diyor) Amerikan alışkanlıkları kapmış, siyasi düzeyde dıpedüz gerici!... Türk köylülüğüyle sosyalizm arasındaki bağlantılar yok sayılabilecek kadar az, olanlar da bilimsiz ve tekyanlı! Bilmem bu ilkel gerçekleri yadsıyan çıkar mı? O halde sosyalizmi destekleyen oy kalabalığı (ki ilerici gazetelerin toplam satışını bile tutmamaktadır) Avcıoğlu'nun pek güzel adlandırdığı «ara tabakalar»dan geliyor. Hiç yoktan iyidir bu, hatta çok iyidir ama, bana sorarsanız, sosyalist örgütlerin yöneltici, bilinçlendirici eyleminden çok sosyalist gerçeklerin Türkiye'de açık açık ilk defa konuşulmasından doğmuştur. Sosyalist parti çalışmalarının değil, sosyalist gazeteciliğin sürükleyip getirdiği müşterilerdir bunlar. Daha çoğalmalarını, toplumuca basımın etki alanını daha da genişletmesini kim istemez? Herkes ister istemesine ama, bu kadarı yeter mi acaba?

Bana yetmez gibi geliyor. Adına ister işçi sınıfı diyelim, ister halk, sosyalizminin ana sorunu bir taban sorunudur. Ufak köylü, ufak kentli, işçi, aydın ve asker nasıl seçim demokrasisine «sahip çıkmışsa» sosyalizme de öyle sahip çıkmalıdır. Onun savlarını kendi dışında söylenmiş savunulabilir doğrular diye değil, yantısını ve kaderini düzeltebilecek ekonomik ve toplumsal gereksinimler diye almalıdır. Bu da önce yetkili bir eylem, sonra eylemle yığın arasında sıkı bir alışveriş gerektirir. Basının vatan yüzüne yaydığı bilinçli aydınlık, ancak sosyalist örgütlerin eylemiyle odak noktaları halinde yoğunlaşır, halka halka işçi ve köylü içlerine dağılırsa yükseltici ve değiştirici gücünü kazanabilir; yoksa, belki kalabalık, ama yoğunluğu düşük ve flottant bir nebülöz olarak kalır, etkili olmaz, olamaz!

Sosyalizm tabana nasıl inecek? Sanıyorum ki, önümüzdeki beş on yıl için, Türk toplumlarının asıl sorunu budur. Bir görüş, yakın amaçlı taktik bir görüş olabilir bu, Türk halkının devlete, memura ve aydına geleneksel tepkisini kullanmak doğrultusunda belirleniyor. Bu görüşün, derin ve sosyalistçe incelemelerden çok, DP ve AP'nin seçim başarılarından esinlendiği ileriye sürülebilir. Değil mi ki «CHP'nin temsil ettiği ceberrut tipi» halka soğuk gelmektedir, sosyalistler, onun karşısına çıkar, AP müstesnasının bir kısmını çalabilirler. Böyle bir yatırımın hiç kâr getirmediğini söylemek, hele son yirmi yıllık seçim «paradoxe»larını yaşayanlar için, hayli güç olsa gerek! Yalnız «ara tabakalar»dan götürüleceği ile halk'tan getireceği acaba ne ölçüde olacaktır? İşte bunu kestirmek zor!

Dimyat'a pirince giderken evdeki bulgurdan olmak sözünü Türkler söylemişlerdir, bilirsiniz; kaldı ki, sosyalizmi tabana indirmek için «ara tabakalar»ın feda edilmesi çok su götürür bir buluş. Bir kere, Tanzimat'tan bu yana, bütün ilerici çıkışları bu «ara tabakalar» denemişlerdir de on-

dan! Bu çıkışların en başarılı Anadolu Devrimi'nde «ara tabakalar»dan gelen yönetici kadro, ilerici savlarını pekâlâ halk yığınlarına mal edebilmiş, onu da arkasından sürükleyebilmiştir de ondan! Günümüz koşullarının Kurtuluş Savaşı koşullarını andırıldığını vurt zırt söyleyip duruyoruz; benzerlik varsa, niye bu yönden de olmasın? «Ara tabakalar» bırakıp halkı tutucağın diyecek yerde; hem halkı, hem «ara tabakalar» anti emperyalist, giderek sosyalist - uğraştıya bir araya getirmek çarelerini arasak ya! Hele Türk sosyalist hareketinin içinde sonunda bir «ara tabakalar» aydınları hareketi olduğunu göz önüne getirirsek, gerçekçi bir kurum ve eylem bileşiminin böyle bir tutumu handiyse zorunlu kıldığını yadsıyamayız!

23 Kasım Çarşamba

Ağır bir İstanbul grisini yer yer kıran gece lambaları üstümüz sıra akıp gidiyordu.

Çarşıkapı'da bir yerlerde, camları buğulu ucuz şarapçıların, yalnız kemik ve sakal somya tamircilerinin, ağza kalabalık yahudi eskicilerin birbirine dolaştıkları sokak aralığında, Küllük'ten yüklenmiş bir tartışmayı izliyoruz. O, «işçi sınıfı toplumsal gelişmenin, parti ise işçi sınıfının tek öncüsü» savının en hızlı savunucularından, durup durup beni «küçük burjuva aydın kaprisleri» yapmakla suçluyor; o kadar ki, dayanmayıp handir kafamda gezdirdiğim bir düşünceyi ellerine tutuşturuyorum:

«... Sen, Türkiye'de Batılı anlamda bir işçi sınıfı olduğuna inanıyor musun kuzum? Ayp değil ya, ben inanmıyorum. Dahası var, işçi nüfusunun, memleketin genel nüfusuna yüzdesi nedir bilmiyorum ama, hepsi Sosyalist Emekçi Partisi'ne oy verse, bırak iktidara geçmeyi, Meclisi on mebus sokamazsınız gibime geliyor.»

O sıralar, 1946 sonbaharı, birbirini yiyen iki sosyalist partinin nasılsa var olması, ilerici aydınların kuramsal sorunları sürekli tartışmasına yol açıyor. Ozanlığın bir yana, çok gerçekçi, çok pratik bir adam mıyım benim. Düşüncem Türk sosyalizmini dogmatik formüllerin dışında aramaya itiyor beni, bu yüzden herkesle, en çok da öğretti yobazlarıyla durmadan tartışıyorum: Halk deyimine yatmamı, işçiyi, köylüyü, küçük memur, küçük aydın ve yoksul kentliyi içeren geniş bir halk cephesi kavramı üzerinde dirmemi hoş görmüyorlar. Doğrusu bu nu öne sürüşüm ayrıntılı çözümlemeler yaptığımdan, toplum-bilimsel araştırmaların olduğundan filân değil, sağduyumun sesini dinliyorum yalnız. Daha Atatürk'ü bile doğru dürüst okumamışım o tarihte Atatürk'ün ne işi var burada demeyin, Halk Fırkası'nın kuruluş hazırlıkları sırasında onun bu yönde söyledikleri de çok uyarıcı ve gerçekçidir.

Sonraları, bu dediğim en az bir on yıl sonra, Emirgân'da padişah nargileli, burma sermaverli çayhaneler bu lür, hem aydın takımının Menderes diktası altında nasıl git git yozlaştığını fibretle seyrederek, hem de Musta-

fa Kema'in söz gelişini şu sözleri üzerinde düşünürdüm:

«...Bizim halkımız menfaatları yekdiğerinden ayrılmı sını halinde değil; bilakis mevcudiyetleri ve muhasala-i mesaisi yekdiğerine lazım olan sınıflardan ibarettir. Bu dakikada sınıfların çiftçilerdir, sanatkarlardır, tüccarlar ve ameledir. Bunların hangisi yekdiğerinin çiftçiyi ve çiftçisini tüccara ve bunların hepsine, yekdiğerine ve amele muhtaç olduğunu kim inkâr edebilir?»

«... Bugün mevcut fabrikalarımızda ve daha çok olmasını temenni ettiğimiz fabrikalarımızda kendi amelemler çalışmalıdır. Müreffeh ve memnun olarak çalışmalıdır ve bütün bu saydığımız sınıflar aynı zamanda zengin olmalıdır ve hayatın lezzet-i hakikisini tadabilmelidir ki çalışmak için kuvvet ve kudret bulabilsin. Binaenaleyh programdan bahsolunduğu zaman adeta denebilir ki, bütün halk için bir sayı misak-ı millisi'dir. Ve böyle bir sayı misak-ı millisi mahiyetinde olan program etrafında toplanmaktan hasıl olacak şekli- siyasi ise, alelade bir fık mahiyetinde tasavvur edilmemek lâzım gelir.»

(Şubat 1923, S. ve D. II)

Kurtuluş sonrası Türkiye'nin toplumsal kesitinin ne dağınık, nasıl çözülmüş bir halde olduğunu kestirmek için Niyazi Berkes'in son incelemelerini okumak yeter. Mustafa Kemal klasik semaya uygun ve toplumsal ilişkileri belirgin bir ortam değil, büttüyle emperyalizme karşı uğraşından «muzaffer» fakat bitkin çıkmış bir topluma karşı karşıyadır. Düşüncesi, emperyalizme savaş; nasıl elbirliğiyle «cephe halinde» hareket ederek kazandıysa, ekonomik kalkınma savaşını da öyle bir halk cephesi halinde kazanmak doğrultusundadır. (Sayı Misak-ı Millisi ne demek?) Halk Fırkası'nın bir sınıf partisi gibi kurmayı, bir halk cephesi gibi kurduğunu hem yukardaki sözlerinden, hem de Dokuz Ümüdenin gayet geniş kapsamından açıkça bellidir. O Halk Fırkası'nı ealelade bir fırka mahiyetinde tasarlamıyordu. Halk tanımlaması ise, toplumsal yapının emperyalist savaşa girmiş bütün kesimlerini kapsamakta, onları ekono mik bir kalkınma için emek seferberliğine çağırıyordu.

Böyle gerçekçi bir halk tanımlamasına toplumlular yeni yeni ulaşıyorlar dersem bana kızmayın. Dr. Divitçioğlunun yazdıklarını bilmem gördünüz mü? (Milliyet 17 Kasım) Uzun sözün kısası, bizde yoksul köylü ve şehiri, esnaf ve küçük aydınların toplama halktır demeye geçiyor. Ben olsam komprador olmayan küçük tüccarı da katardım. Yalnız bunca gecikmenin bir «ders» yerini tutabilmesi için bu kuramsal gerçekçiliği siyasi planda da gösterebilmeli, ortaya ayırmacı ve soyutlayıcı değil, birleştirici ve toplayıcı sloganlar atmalıyız. — Tabii, mikrofon başına geçip, Teleton Rehberi'nden meslekler bölümünü okur gibi olmayacak bu! —

ŞİDDETLİ

BAS

AĞRILARINA KARŞI

GRİPİN

Basarı ile kullanılır!

GRİPİN

GRİPİN 4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir

Diyeceklerim, Sayın Çetin Altan'ın Akşam'ın 1 Aralık 1966 tarihli sayısında çıkan «Sosyalist Akımdaki İkilik» başlıklı yazısına ilişkindir.

Altan, Sosyalist mücadelenin «en karakteristik yönünü dışarda sömürücülere, oportünistlere ve kapitalist sınıflara karşı savaş verirken, kendi içinde de çeşitli görüşlere karşı en sağlam ve en olumlu yolu kabul ettirme çabasına girme zorunda kalışı»nda aramaktadır. Bu özellik, Sosyalist mücadelenin en karakteristik yönü olmasa bile, mücadelenin belirli dönüm noktalarında yer alan bir görüngü olması dolayısıyla Sosyalist akımlara bir dereceye kadar yakıştırılabilecek bir özellik sayılabilir. Hatta en baskı ve en iştah-açıcı işgüzar altında yürütülen bu mücadele sırasında sade ikiliklerin değil, ikibinliklerin, onbinliklerin ve onbeşbinliklerin de ortaya çıkmış olduğu doğrudur. Ama gine bu mücadele sırasında Sosyalist önderlerin, tabii önder olmağa layık olanlarının, bu denli ikilikleri gidermek, anlaşmazlıkları uzlaştırmak için sonuna dek çaba gösterdikleri, ve ancak söz konusu ikiliğin Sosyalizmin geleceğini etkileyeceğine akıl gördükten sonra, kaçınılmaz bölüntüyü sineye çektikleri de o derece doğrudur.

Tartışmayı ileri götürmeden önce sorulması gereken bir soru var: Sayın Çetin Altan bu fıkrasında acaba Türkiye İşçi Partisi'nin sözcülüğünü mü etmedir? Bu iş için Partinin yürütme organları tarafından görevlendirilmiş midir? Tanınmış yazarımızın TIP'sinin millet vekili olduğunu ve hele bu dağdağlı dönemde parti önderlerinin sözü dışına çıkmağı basiretsizlik sayacağını göz önü ne alırsak, bu iki soruya olumlu cevap vermek gerekir. Aksi takdirde, Partinin yüksek kademeleri tarafından benimsenmeyen böyle tehlikeli bir iddiada bulunduğu ve Sosyalist akım içinde, velev mevcut bile olsa, böyle bir ikiliği körüklediği için Haysiyet Divanına verilmesi icab edecektir. Biz, Altan'ın Haysiyet Divanına gitmek istemeyeceği kanısında olduğumuz için, bu yazıyı Parti önderlerinin onayıyla yazdığı düşüncesinden hareket ederek konumuzu çözümlemeğe devam edeceğiz.

Altan'a göre Sosyalist akımda bir çatlama varmış; bu çatlama da iki ayrı tezin çatışmasından ileri geliyormuş. Birinci görüş şuymuş: «İflâs eden komprador kapitalizmi karşısında orta tabaka dediğimiz üretici olmiyan fakat kapitalizmden de dilediği payı alamadığı için sosyalist bir eğilime bürnen aydınlık ve etken zümreler antiemperyalist bir cepheye birleşerek Türkiye'nin kaderine sahip çıkmalı» deniyormuş. Bu cümlelerin ayrıntılarına girmeden söyleyelim ki: Ne TIP'in Genel Seçimler sırasında ortaya attığı Antiemperyalist Güç Birliği Sloganında, ne de daha sonra YÖN dergisinde bu konu etrafında çıkan yazılarda emekçi yığınlarından ayrı ve kopmuş olarak «sosyalist bir eğilime bürünen aydınlık ve etken zümrelerin antiemperyalist bir cepheye birleşerek Türkiye'nin kaderine «tek başlarına sahip çıkma» hevesinde oldukları idiasını haklı çıkaracak tek bir işaret bile yoktur. Güç Birliği tezi öteden beri emekçi halkımızın antiemperyalist bilince kavuşturulması çabası etrafında yoğunlaşmış ve bu amaca erişilmeden antiemperyalist mücadelenin zaten yürütmeyeceği temel görüşüne dayatılmıştır. Hele Altan'ın daha sonraki cümlede dediği gibi «Türkiye'de Sosyalizmin ancak bu rotadan (yani emekçi halktan ayrı bir aydınlık cephesiyle) yürüyerek gerçekleştirilebileceği». Antiemperyalist Güç Birliği görüşünü savunanların aklının kıyısından bile geçmemiştir. Çünkü bu kimseler antiemperyalist ve antifeodal, yani demokratik devrim mücadelesiyle sosyalizm mücadelesinin ayrı ayrı aşamalar olduğunu öne sürmektedirler.

Altan'a göre «ikinci görüş ise, bizzat sömürülen emekçi kütlelerinin sosyalist bir örgüt içinde birleşmeleri ve bütün antiemperyalist yan kuvvetlerin bu örgütle ittifak kurmaları sayesinde gerçek bir sosyalizme dönüşülebileceği tezini savunmakta»ymış. Altan'ın «yüzde yüz yanında ve önde» yer aldığı söylediği bu ikinci görüşün, bu ütopyacı görüşün yanılığısı, bir şeyi özlemekle özlenen o şeyin gerçekleşmiş ol-

ŞEYTANIN GÖRMEDİĞİ

«Kuliste aktörlük kavgası yapacağımıza telif bir eser arayın kendinize... Çünkü herkes Amerikan oyunundan usandı».

Şeytanın Gör Dediği (Akşam, 1.12.1966)

Can Yücel

duğunu farzetmenin aynı şeyler olmadığı hakikatını gözden kaçırmıştır. Oysa bilimsel Sosyalizme inanç, herşeyden önce nesnel koşulları belirleyip özlenen şeye, tutulan amaca kavuşmak için geçilmesi gereken asamaları doğru olarak seçme çabasından güç alır. Bugün tek yasal Sosyalist parti olan TIP, seçimlerde işçi ve köylü yığınlarından ancak devde kulak oranda oy toplarken, halâ bütün emeklemelere rağmen bir aydın partisi olmaktan çıkmamış durumdayken, bütün antiemperyalist yan kuvvetlerin bu örgütle ittifak kuracağını sanmak, Genel Merkezinin kirasını veremediğini Genel Kongresinde itiraf eden TIP'sinin içinde bulunduğu malî sıkıntıya bir malihulya katmak demek olacaktır. Ayrıca «emekçi kütlelerin sosyalist bir örgüt içinde birleştirilmeleri» yönündeki parti çabaları yöneticilerin Parlâmento hastahâli yüzünden bir yıldır feci halde aksamışken ve örgüt dört bir yanda bir felç tehlikesiyle yüz yüze, böyle atmacalar en cız keklikleri düz ovada bile avlayamaz. TIP'sinin «antiemperyalist yan kuvvetlerle» ister TIP'sinin öncülüğünde, ister eşit haklarla, ister bu yan kuvvetlerin öncülüğünde bir «ittifak kurmaları» herşeyden önce bu sosyalist örgütün emekçi yığınları arasında yerleşmesine bağlıdır. Ve tabanda sağlam bir sosyalist temel kurulmadıkça, bu gibi ittifakları devrimci bir yöne gütmek için gerekli gücü ve esnekliği kazanmamıza imkân yoktur. Hal böyleyken, parti içindeki ve parti dışındaki Sosyalistlerden bu olmadık duaya amin demelerini beklemek, bu koskoca ve haklı davanın gerektirdiği cidiyete aykırı düşecektir.

Çetin Altan'a göre «birinci tezin niteliği sınıf tahlillerine inmemesi ve sosyalizmi, içinde emekçi kütlelerinin ağırlığı olmiyan bir aydınlık kadrosunun da soyut bir metod olarak uygulanabileceğini sanması hususu»ymuş. Genel Kongrede sağa sola «Ben Çetin Altan Beyim» diye Türkçe dersi veren Altan'ın yazısında yer alan bu cümlelerin çapraşıklığını «teleksin azizliğine» yormak isteriz. Yalnız bu «sınıf tahlillerine inmemek» sözünden ne kastedildiğini soruşturmakta kendimizi haklı hisediyoruz. Eğer bütün «sınıf tahlilleri» Çetin Altan'ın gibi böyle albüminli, aktutma sonuçları vercekse, bu yurtda Sosyalizmin ancak uzak bir geçişte tutukluktan kurtulacağına inanmak zorunda kalacağız. Ardından gelen cümle bu korkumuzu arttıracak nitelikte: «Ve halksız, İstanbul Dükahı'nın kültür mihveri etrafındaki iyi niyetli aydınlıklarının bu işi tepeden yapabilecekleri inancı» bu birinci tezi tutanların kafasına yer etmişmiş. Bu halksız, iyi niyetli, kültürlü Dükahı'nın değil tepeden inivermek. Sosyalizm uğruna kıllarını bile kıpırtırmayı akıllarından geçirmeyecekleri ni o çevrelerle yakın ilişkisi olan Altan'ın herkesten daha iyi bilmesi gerekmez mi?

İkinci tezin başlıca niteliği ise sosyalist bir hareketin başarısında örgütlenmiş emekçi halk kütlelerinin ağırlığını mutlaka ve mutlaka şart görmesi ve emekçi halkın bu ağırlığı olmadan hiç bir tabaka ve zümrenin tepeden ve kendiliğinden sosyalizmi kuracak öz ve cevhere ve potansiyele sahip bulunmadığı iddiası»ymuş. Bu doğru söze kimdenin bir diyeceği yok! Emekçi halkın bu ağırlığı ve ağır davranışları ki, birinci tezi tutanları içinde bulunduğu-

mu bu «ikinci Kurtuluş Savaşı»nın acil gereksinimleri karşısında halkı da antiemperyalist bilince uyarak bir Antiemperyalist Güç Birliğine itmedir. Ama burda söz konusu olan iş, Sosyalizmin kurulması değil, halkın desteğini kazanarak, ilk aşama olan Antiemperyalist savaş başarıya ulaştırmak Demokratik Devrimi gerçekleştirmek yani iç gâvuru ve dış gâvuru kovup, Sosyalizmin emekçi sınıfın öncülüğüyle kurulmasını geciktiren bu başlıca engeli ortadan kaldırmaktır.

Altan, «Birinci teze bir an önce kendilerini iktidarda görmek isteyenlerle haklı olarak bir hayli yorulmuş bulunan eski sosyalist aydınlardan bir kısmı iltifat etmektedir», diyor. Her görüşü, her tezi bir an önce iktidara çıkmak için basamak yapmak isteyen politikacılar çıkabilir. Tanrı, Çetin Altan da dahil, hepimizi bu insanî ihtirastan azade kılsın! Ama böyle ikbalperestlerin bir görüşe musallat olmaları o görüşün doğruluğuna ölçüt olamaz. Gelim «o haklı olarak yorulmuş eski sosyalist aydınlardan» takımına! Bu aydınlardan gerçekten farımlarsa, yorgun savaş çılar olarak kenara çekilmelerini istemekte haklıyız. Yalnız şunu unutmayalım ki, sosyalistin makbüllüğü ne eskiliğindedir ne yeniliğindedir: sosyalist ne şaraptır, ne günlük yumurta; sosyalist dövaya yaradıkça mahbuldür. Hem sosyalizmi seçişte yenilik makbüllük ölçüsü olsaydı, şimdi hiç tutar, Çetin Altan'ı böyle kıyasıya eleştirir miydik! Merakımızı çelmeleyen bir soru daha var: Anlaşılan, birinci görüşe iltifat edenler bir takım ikbalperestlerle, bir takım yorgun savaşçılardan ibaretmiş. Birincilerin maskesini indiririrsin, ikinci takımın da zaten yorulmuşlar, şöyle bir omuzlayınca düşüverirler. nereye olursa tabii. Birincisi ahlâkça, ikincisi vücutça düşük bu unsurları böyle gözümde büyütüp «Sosyalist Akımdaki İkilik» çıkarıyorlar, diye feryada değer mi? Biz ki koskoca komprador sınıfıyla kiran kırana döğüşecek gücümüz, 1969'da başa güreşeceğiz. biz ki dünyayı susta durduran Amerikalıları şöyle bir sert, bir dik bakışla sinekler gibi öldürüverecek yığıtlarız, lâfı mı olur böyle bir avuç ikbalperestle yorgun savaşçının. Hem sonra böyle bir bölünme vardiysa, neden şimdiye beklenildi? YÖN'de ilk tartışmalar açıldığında TIP'si yöneticileri bir cevapçıkla çanlarına ot tıkıyabilirlerdi! O da olmadı Genel Kongrede, kulis çalışmalarıyla, yuvarlak sözlerle vakit geçireceğimize, tezlerini oracıkta çürütür, işin içinden çıkardık! Bu yapılmadığı içindir ki şimdi, Genel Kongrede böyle müteali sorumlardan çok, partinin yönetimi üzerinde tenkitlerini dile getirmek isteyip de, Sayın Çetin Altan'ın Büyük Millet Meclisinde TIP'si Meclis grubuna karşı uygulanan yöntemlerden bazılarını Divan Başkanlığı makamından kullanıvermesi yüzünden meramlarını anlatamıyan, gine de seçimlerde dörtte bir oranında oy kazanan muhalif grup bu ikbalperestlerle, yorgun savaşçılarla işbirliği töhmeti altına düşmektedir. Namuslu bir sosyalist olarak Çetin Altan arkadaşımıza düşen şey, demokratik örgütümüz içinde tenkit hakkını kullanmak isteyen bu samimi sosyalistleri bu töhmetin altından kurtarmasıdır. Aksi halde parti içinde tenkit müessesesi tenkil edilme tehlikesiyle işlemeze hale gelecektir.

«İkinci teze ise gerçek bir sosyalizmi yuğura yuğura kurmayı bir yaşama görevi bilen ve bunun dışındaki davranışların ergeç oportünizme kayacağını ve emekçi sınıfların iktidarını sağlayamayacağına inanan ve İstanbul Dükahı kalığına karşı inisyativi Anadolu emekçilerinin eline vermek isteyen sosyalist somunun ancak uzun yuğurmalarla hakabaşa getirilebileceğini bilenlerdeniz ve Nasrettin Hoca gibi, göle maya çalıp, «Ya Tutarsal» demenin oportünizme kaymanın tek kendisi olacağını farkındayız. Yalnız kavriyamadığımız bir şey var: Şu İstanbul Dükahı denen belde, Sosyalizmin kuruculuğunda öncülük edeceği kabul edilen işçi sınıfının çoğunluğunu barındırmıyor mu? Ve Anadolu emekçilerinden kasıt ne? Anadolu emekçileri, İstanbul emekçileri diye iki ayrı emekçi sınıfları mı var? Yoksa Çetin Altan'ın Sosyalist Akımdaki İkilik» dediği bu mu? Öyleyse durum çok kötü! Ben zaten hep bu Amerikan firavunlarının emekçileri birbirine kırdıracağından korkmuşumdur. Demek korktuğumuz başımıza geliyor!

«Birinciler sınıf ayrımlarını, sosyalist örgütün gelişmek için çabalarını dahi Türkiye ortamı için lüzumsuz ve fuzuli bulmaktadırlar»mış Çetin Altan hiç merak etmesin, Türkiye'de sınıf ayrımlarını, sosyalist örgütü geliştirme çabalarını fuzuli bulacak sosyalist yoktur. Sanmam, «gedâyı muhteşem» diyen Fuzuli bile, aramızda yaşasa, böyle haklı, doğru çabaları fuzuli sayabilirdi.

Çetin Altan yazısına devam ediyor ve diyor ki: «Bizim için emekçi halkın sosyalist bir örgüt içindeki ağırlığı bütün sosyalist hareketlerin yürümesini teşkil etmektedir. Böyle bir yöriügeden mahrum olan bir mücadele emekçi halkın ağırlığını umursamadığı için sonunda halktan uzak bir zümre diktasına kaymış ve daha sonra da yine emperyalistlere teslim olmuştur.» Bizim için de «emekçi halkın sosyalist örgüt içindeki ağırlığı bütün sosyalist hareketlerin yürümesini teşkil etmektedir.» Ne var ki, emekçi halkın sosyalist örgüt içindeki ağırlığını gerçekleştirme çabaları, hergün TIP'sinin yaptığı gibi ağır aksak değil, olanca hızla sürdürülürken, İkinci Kurtuluş savaşının yürütülmesine elimizdeki olanaklarla devam zorundayız. Bu, öbür antiemperyalist güçlerden tecrit edilmemizi, yalıtılmamızı önleyeceği gibi, belki de emekçi halkın sosyalist bir örgüt içinde toplama sürecini de hızlandıracaktır. Hızlandıracaktır, çünkü emekçi sınıfı böylece sömürgeleşimin nedenini yad saydığı dış gâvurlarda, dolayısıyla onların burdaki uşakları iç gâvurlarda bulma ve öfkesini o hedefte toplama olanağını bulacaktır. Nitekim Birinci Kurtuluş Savaşında dış düşmana karşı öfke padişahlığın ve hilâfetin kaldırılmasına yol açabilmiştir. 1923 hareketinin bir zümre diktasına kayışı sürecini o günkü koşulların çerçevesi içinde çözümlememiz gerekir. Aksi halde değişik koşullardan aynı sonuçların çıkacağı saplantısına düşerek, hem mantık kurallarını, hem sağ duyuyu, hem sol duyuyu ayaklar altına alırız.

Çetin Altan'ın yazısının sonunda belirttiği «Sosyalistliğin artık zor olmadığını yerlere doğru geliyoruz.» Sosyalistliğin en güç yanı da, eldeki olanaklarla sosyalizme doğru giden yolu açmaktır. Bu ise şu anda Antiemperyalist Güç Birliğini kurarak bir yandan Sosyalizmin kurulmasına en büyük engel olan dış gâvura ve iç gâvura karşı siyasal savaş vermek, bir yandan da halkımızın sosyalist bilince ereceği uzak seçim ağlarına düşmüş olan halkımızın sosyalist bilince ereceği uzak tarihlere misafirperverane bir sabırla beklemekle değil. Çünkü emperyalistleri dik bakışlarla ürkütüp dışarı uğratma çeşidinden devakuş yöntemlerini deneyelim derken, birbirimize dik dik, sert sert ve öfkeyle bakmağa başlar, bölünür, harcanır gideriz. Çünkü Sosyalizm ne bir görüş ne de bir bakıştır. Sosyalizm hergün yeniden yerine ve aşamasına göre verilen siyasal bir savaştır.

Sayın Çetin Altan arkadaş, senle ancak Sosyalizm savaşını böyle anlamağa başladığın zaman barışacağız.